

BOTANIKUS KERT: GYERE BE!

SPECIÁLIS IGÉNYŰ LÁTOGATÓK A BOTANIKUS KERTEKBEN

MÓDSZERTAN

2019

COME IN

VSTUPE • KOM IN • WEJDŹ • GYERE BE

BOTANIKUS KERT: GYERE BE!
SPECIÁLIS IGÉNYŰ LÁTOGATÓK A BOTANIKUS KERTEKBEN
MÓDSZERTAN

2019

Erasmus+

Botanická zahrada
Praha

BOTANISKA
GÖTEBORGS BOTANISKA TRÄDGÅRD

Hortus Botanicus
Universitatis Posnaniensis

Prágai Botanikus Kert [Prague Botanical Garden], Cseh Köztársaság
Göteborgi Botanikus Kert [Gothenburg Botanical Garden], Svédország
Adam Mickiewicz Egyetem Botanikus Kertje [Adam Mickiewicz University Botanical Garden
in Poznań], Poznan, Lengyelország
Magyar Arborétumok és Botanikus Kertek Szövetsége, Magyarország

Botanical Garden: COME IN! VSTUPE! KOM IN! WEJDŹ! GYERE BE! projekt

Köszönjük, hogy az Európai Unió támogatta a projektet.

*A csapat a második nemzetközi találkozón Göteborgban, Svédországban; balról:
Kennert Danielsson, Jarmila Skružná, Eva Novozámská, Klára Lorencová, Roksana Lubkow-
ska, Amálie Balaščíková, Joanna Markiewicz, Radvánszky Antal, Karen Otto, Helen Ekvall,
Zsigmond Vince (MH)*

Köszönetnyilvánítás

Köszönjük Prof Dr. Pavlina Sumnikovánek, a prágai Károly Egyetem Pedagógia Kar Gyógypedagógia Tanszéke oktatójának a szakértői véleményt, melyben megállapítja:

„A módszertan megfelel világosan megfogalmazott céljainak. Ez a praktikus útmutató inspiráció lehet minden botanikus kertben, „ökoközpontban” és más intézményben oktató számára. Azáltal, hogy élő növénygyűjteményekre fókuszál, betölt egy űrt a múzeumpedagógiában. Az eddig megjelent oktatási anyagok egy-egy fogyatékosági típusra koncentráltak, ezért nagyra értékelem a módszertan komplexitását. Ez egy hasznos, gyakorlati útikalauz; a botanikus kertekben dolgozók mellett mindazokat inspirálhatja, akik szeretnék hasonló projektet indítani a saját szervezetükben, intézményükben (pl. idősök otthonában, halmozott fogyatékosággal élő gyerekeket ellátó intézményben, stb.).

Ajánlom a módszertan online verzióját is, mely érdekes extrákat nyújt a felhasználónak (online kérdőívek, nyelvi változatok, stb.). A fogyatékosággal élők azt mondják: „Kérjük, ne döntsétek el a jövőnket nélkülünk.” E kiadvány ráébreszt minket arra, hogy az akadálymentesített környezet mindenkit érint, életkortól és fogyatékoságtól függetlenül. Az alkotók nagyon jól kiemelik ezt. A módszertan valóban arra törekszik, hogy az esetleges akadályokat eltávolítsa az elménkből.”

Ajánlás

Ezt a módszertant mindenkinek szeretnénk ajánlani, de különösen megmentőinknek Svaty Jan pod Skalou-ból

Erasmus+

COME IN

VSTUPTÉ • KOM IN • WEJÓZ • GYERE BE

Az Európai Bizottság e kiadvány elkészítéséhez nyújtott támogatása nem jelenti a tartalom jóváhagyását, amely csak a szerzők véleményét tükrözi, és a Bizottság nem tehető felelőssé az abban szereplő információk bármilyen felhasználásáért.

TARTALOM

Gyere be!	5
Hogyan használjuk ezt a módszertant?	7
Mik a különbségek?	10
A látogatóink	11
Akadályok a kertekben	23
Mennyire hozzáférhető a kerted?	32
Inspirálódj	37
Fókuszáljunk a hozzáférhetőségre!	38
Élmények minden érzékszervnek	45
Helyek, melyeket érdemes meglátogatni	60
Olvasnivalók	85

ÉRINTSD MEG
BÁTRAN! 46.o.

Lucie Martišková rajza

GYERE BE!

A Prágai Botanikus Kert különböző módszerekkel igyekszik bemutatni a növények lélegzetelállító világát és 1996 óta az érzékszervek különösen nagy hangsúlyt kapnak a természet megismertetésében. Célunk, hogy kertünk mindenki előtt nyitva álljon, bármilyen akadályozottsággal éljen is. Egy sor egymással összefüggő szolgáltatással és tevékenységgel igyekszünk kellemes, nyitott és inspiráló, akadálymentes teret létrehozni.

2012 fontos mérföldkő volt ezen törekvésünkben. Kertünk volt a házigazdája a Botanic Gardens Conservation International (BGCI) konferenciájának, előtte pedig az Európai Botanikus Kertek Konzorciuma workshopjának, melyek a botanikus kertek társadalmi szerepére fókuszáltak. Itt bemutattuk sokéves tapasztalatunkat fogyatékkal élő látogatóinkkal. A projektünk több kolléga figyelmét felkeltette szerte Európában, és meghívást kaptunk, hogy egy esettanulmányban osszuk meg meglepő tapasztalatunkat a BGCI weboldalán. Ezután létrehoztunk egy nemzetközi csapatot a tapasztalataink megosztására. Létrejött a Botanical Garden: COME IN! VSTUPE! KOM IN! WEJDZ! GYERE BE! projekt az Európai Unió Erasmus+ Programja támogatásával. Partnerszervezeteinkben – az Adam Mickiewicz Egyetem Poznani Botanikus Kertje, a Göteborgi Botanikus Kert és a Magyar Arborétumok és Botanikus Kertek Szövetsége – dolgozó kollégáink és barátaink elkötelezettségének, energiájának és szenvedélyének köszönhetően a projekt eredményeként létrehoztunk egy vándorkiállítás és ezt a módszertant.

Reméljük, hogy ez a kiadvány nem csak egy érdekes olvasmány, de egy praktikus segítség is ahhoz, hogy a botanikus kertek és egyéb kulturális vagy oktatási intézmények hozzáférhetőbbé váljanak a nagyközönség számára, beleértve a speciális igényű látogatókat is.

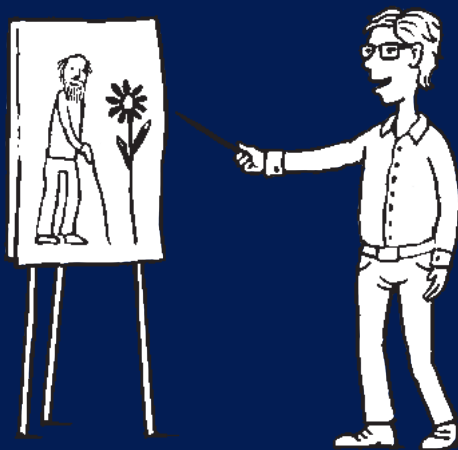
Jarmila Skružná
projektmenedzser
Prágai Botanikus Kert

Évelő virágágyás
a Prágai Botanikus Kertben (PH)

HOGYAN HASZNÁLJUK EZT A MÓDSZERTANT?

A botanikus kertek a világszerte csökkenő biodiverzitással és más globális kihívásokkal néznek szembe. Tudományos és módszertani potenciáljuk révén azonban erősíthetik az emberekben a tudatosságot e témák iránt. A kerteknek ösztönözniük kell látogatóikat, hogy felelősséggel forduljanak az élet, a környezet és a természet felé. Szerencsére a növényvilág gazdag érzékszervi tapasztalatokkal segíti ezt a küldetést. A kertek jellegüknél fogva oázisok a városi környezetben. Mi igyekszünk egyenlő lehetőségeket és élményeket nyújtani mindenkinek ebben a kis oázisban.

Ez a módszertan az Európai Unió Erasmus+ nemzetközi programja keretében jött létre a prágai, poznani és göteborgi botanikus kertek, valamint a Magyar Arborétumok és Botanikus Kertek Szövetsége együttműködésének eredményeként. Célja, hogy gyakorlati útmutatóként inspirálja a botanikus kertekben, ökoközpontokban és más intézményekben oktatókat. A természet megismerésében minden érzékszerv használatát ösztönző, innovatív munkamódszerekkel igyekeznek hozzájárulni a sokrétű élményszerzéshez.

A módszertan hat, logikailag egymásra épülő fejezetéből az olvasó jobban megértheti, hogy miért szükséges megnyitni a kerteket és arborétumokat a speciális igényű látogatók számára is.

Az első rész az egyes látogató csoportokra és azok speciális igényeire fókuszál. A hozzáférhetőség fejlesztéséhez alapvetően fontos, hogy megértsük a látogatók sokféleségét.

A következő fejezet áttekinti azokat az akadályokat, melyekkel a látogatók szembesülnek a látogatásuk előtt vagy közben, és javaslatot tesz, hogyan kerüljük el vagy szüntessük meg ezeket. Az akadályok azonosítása az első fontos lépés a hozzáférhetőség fejlesztésében. Ehhez az olvasó nemcsak elemzéseket talál a módszertanban, hanem egy online kérdőívet is, mely segít az akadályok felmérésében saját intézményében.

A kiadvány az olvasó számára hasznos jó gyakorlatokat is kínál. Inspirálhat a meglévő szolgáltatások fejlesztésére, ötletet adhat bonyolult szituációk megoldásához, vagy csak példákat arra, milyen tevékenységeket kínálhatunk a nagyközönségnek. Az alfejezetek a projektpartnerek által választott és ajánlott, érdekes helyeket mutatnak be a partnerországokból. A fejezet az előzőekhez hasonlóan nem nyújt kimerítő áttekintést a létező szolgáltatásokról és intézményekről, inkább jó gyakorlatokat és a hagyományostól eltérő megoldásokat válogat.

Az első alfejezet olyan szolgáltatásokra fókuszál, amelyek a partnerországok kertjeinek hozzáférhetőségét erősíthetik. A következő rész olyan programokkal foglalkozik, melyek nem csak a speciális igényű csoportok számára érdekesek. A fejezet végén minden országból válogatunk inspiráló helyeket.

A módszertan utolsó részében a forrásanyagok és érdekes weboldalak linkjeinek listája található angolul és a partnerországok saját nyelvén.

A módszertan nyomtatott verziójához kapcsolódik egy bővebb, online

verzió, mely a projekt weboldaláról (garden-comein.com) érhető el. Itt egy részletesebb, akadályokat felmérő kérdőív és a „Sohasem egyedül – A szimbiózis titkai” című, érzékszervekre alapozott kiállítás megvalósítását segítő komplett anyag is elérhető. E kiállítás 2018-ban az összes projektpartner részvételével készült és bemutattuk a „Botanikus Kert: Zöld Világot Mindenkinél!” nemzetközi konferencián is Poznanban, Lengyelországban. Az anyagok között megtalálhatók a kiállítás egyes tárlóihoz, állomásaihoz tartozó teljes szövegek, leírások, fényképek és információk valamint az előkészítést segítő útmutató.

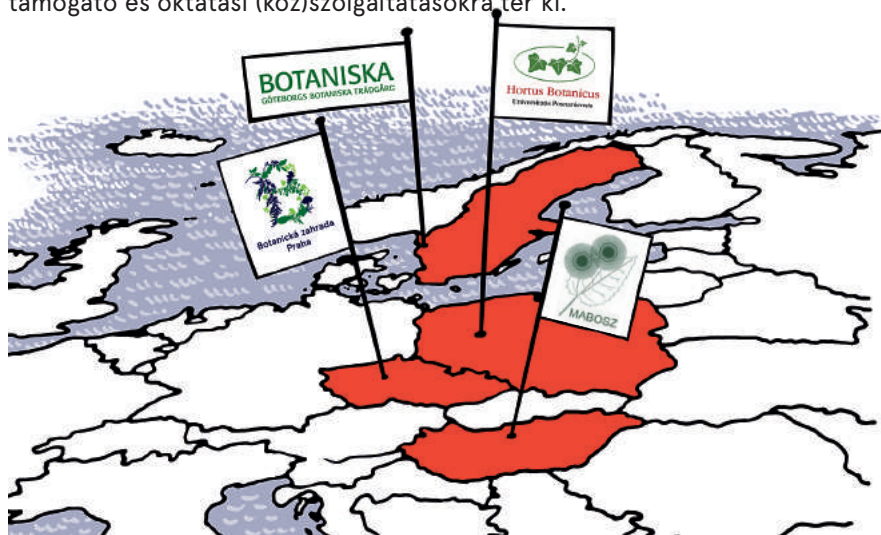
Módszertanunk célja, hogy minden látogató számára megnyissa a botanikus kerteket. Új módszerei és megközelítése ugródeszka lehet olyan érdekes programok elindításához vagy a meglévők megújításához, melyek a természet minden érzékszervvel történő megismerésére ösztönözik nem csak a speciális igényű látogatókat.

KÖVESS MINKET ONLINE!
GARDEN-COMEIN.COM

MIK A KÜLÖNBSÉGEK?

A projekt egyik első közös tevékenysége volt, hogy feltérképezzük a hozzáférhetőség helyzetét és problémáit a partnerországokban. Az elkészült táblázat, mely online érhető el, nem egy teljességre törekvő áttekintés. A partnerintézmények hozzáférhetőségéhez kapcsolódó információkat összegzi és speciális igényű látogatók által az egyes országokban elérhető támogató és oktatási (köz)szolgáltatásokra tér ki.

A projektcsapat a kiállítás rendezése közben. (JŠ)

LÁTOGATÓINK

A botanikus kerteket mindenféle ember látogatja, köztük speciális igényű látogatók is. Számukra sok az akadály a kert területén. Annak érdekében, hogy megszüntessük az akadályokat, először csoportosítanunk kell a látogatókat speciális igények alapján. Mi nem tartjuk ezeket a csoportokat élesen körülhatárolhatónak, hiszen a korlátozottságok sokszor átfedik egymást, vagy egyszerre vannak jelen, növelve a hatásukat.

A látogatás formája (egyedül/csoportban) is egy fontos szempont, amit figyelembe kell venni. Minden esetben tiszteljük a látogatók sajátos igényeit, és igyekezzünk lehetővé tenni számukra, hogy szabadon mozoghassanak! Az egyéni látogatók többsége családtagokkal érkezik (kisgyermekes szülők, különböző életkorú egyének és idősek). Ők rendszerint pihenni és kikapcsolódni jönnek, vagy azért, hogy tudásukat gyarapítsák. Esetükben az információ átadása legyen informális és interaktív. A szervezett csoportok (iskolák és különböző érdeklődésű csoportok) nagyon különbözőek, és mindegyiknek meg van a sajátossága.

Családok

E csoport sajátossága a nemzedékek közti kommunikáció. Különböző helyzeteket figyelhetünk meg a kis családnál (szülő(k), és gyerekek), a nagycsaládnál, vagy a barátokkal, ismerősökkel érkező családnál, ahol több szintű kapcsolati rendszer működik.

A változatos életkorú csoportoknak nagyon nehéz információt átadni. Ahhoz, hogy fenntartsuk a legtöbb családban megszokott rendet (felnőtt = tanár míg a gyerek = tanuló), az információt érthetően, gyakran leegyszerűsített formában kell közölnünk, hogy mindenki megértse. A közös élmény nagyon fontos, a látogatás nem lehet unalmas, fárasztó vagy információval túlterhelt. Ezért érdemes a kommunikációt és a kiállítási elemeket a legfiatalabb családtaghoz igazítani.

Gyakorlatban:

Kényelem

- Sok pihenőhely, mellékhelyiség, frissítők

Nonverbális kommunikáció

Írott információ

- A lehető legegyszerűbben!
- Fontos információk (a látogató szemszögéből, ne egy botanikai szakértőéből nézve)
- A szövegeket emeljük ki méretükkel, színükkel, vastagságukkal vagy pl. dőlt betűkkel!
- Legyenek mellette egyszerű rajzok, könnyen érthető illusztrációk!

Illusztrált információs táblák

- Akkor használjuk, ha a problémát hosszú szöveggel lehetne elmagyarázni!
- Képregények vagy stilizált rajzok
- Színes illusztrációk azokon a helyeken, ahol segítik a megértést és az emlékezést

Modellek (vagy szobrok)

- Nagyméretű legyen, hogy kiemeljük a fontos részleteket!
- A látogatók megérinthessék ezeket a modelleket/szobrokat!
- Kellemes alapanyagok növelik az élményt

Verbális kommunikáció

- A kommunikációt a legfiatalabb családtaghoz kell igazítani!
- A legfiatalabb családtaghoz szólj, vond magadra a figyelmét!
- Beszélj lassabban a normál beszédtempónál!
- Könnyen érthető fogalmakat használj!
- Mindig nézz a látogatókra, amikor beszélsz!

Szülők kisbabával vagy kisgyerekekkel

Ez a látogatói csoport azért jön a kertekbe, hogy kikapcsolódjon, emberekkel találkozzon, élvezze a békét és a csendet. Egyéni igényeik vannak a tér és az információ tekintetében. A botanikai információ gyakran inkább csak ráadás számukra.

A kisbabával érkező szülőknek különösen fontosak a kényelmi- és az egészséges napos látogatást lehetővé tevő szolgáltatások.

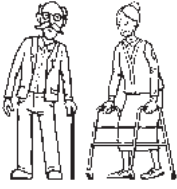
Gyakorlatban:

Kényelem

- Padok, nyugágyak, kölcsönözhető piknikplédek
- Könnyű tájékozódás a fontos helyekhez (fontos kiállítási elemek, mosdók, pihenőhelyek, frissítők)
- Mosdók pelenkázóval, ivóvíz a kertben, épületekben
- Lehessen a fűvön sétálni (legalább pár helyen)!
- Legyenek közismert növények is (haszon- és dísznövények egyaránt)!

Az ifjú látogatók szeretnek közel kerülni a jól ismert növényekhez – rizs ültetvény az Eden Projektben. (KL)

Idős emberek

A legtöbb idős ember érzékszervi érzékelésének (látás, hallás) minősége gyengül, ami nehezíti a kommunikációt. Az emlékezőképességük is romlik az idővel és nehezebben fogadják be az új információkat. Viszont a legtöbb idős ember aktív, kreatív, és magas társas intelligenciával rendelkezik. A család egyre

fontosabb számukra, és a nagyszülőnek is fontos szerepe van a családban. Végül, de nem utolsósorban mozgásproblémáik lehetnek, és hamarabb elfáradhatnak.

Gyakorlatban:

Kényelem

- Akadálymentes hozzáférés, könnyen bejárható útvonalak,
- Minél kevesebb egyenetlenséggel vagy egyéb akadállyal
- Könnyen elérhető pihenőhelyek, árnyékolás

Nonverbális kommunikáció

- Írott, illusztrált és háromdimenziós információk ugyanúgy, mint a gyerekes családoknak
- Az információ ésszerű távolságra és magasságban legyen elhelyezve (hozzáférhetőség, olvashatóság)!
- Jól látható és egyértelmű útbaigazító rendszer

Verbális kommunikáció

- Szóbeli tájékoztatás ugyanúgy, mint a gyerekes családoknak
- Hagyj hosszabb reakcióidőt!
- Beszélj tisztán, tárgyilagosan, érthetően, lassan, egyszerűen!
- Vedd figyelembe a fizikai állapotukat!

Szép kilátás a Prágai Botanikus Kert egyik padjáról szemlélve. (AB)

Szervezett csoportok (iskolák, különböző érdeklődésű csoportok, stb...)

A szervezett csoportok előnyei a hasonló életkor (iskolai és egyéb gyerekcsoport) vagy a hasonló érdeklődési terület.

Az iskolai csoportokat tanárok, oktatók vagy más pedagógusok vezetik. A terepi vagy egyéb program előtt kérdezd meg a tanárt a csoport sajátosságairól (koncentrációképesség, tudásszint, stb..!)

Gyakorlatban:

Verbális kommunikáció

- A gyerekekhez beszélj, ne a tanárokhoz!
- Beszélj normális sebességgel, de tisztán!
- Használj jól ismert fogalmakat (ne légy túl szakmai)!
- Csak a legfontosabb információkat add át (a téma megértetése legyen a célod)!
- Egyszerű kérdésekkel kérj visszajelzést!

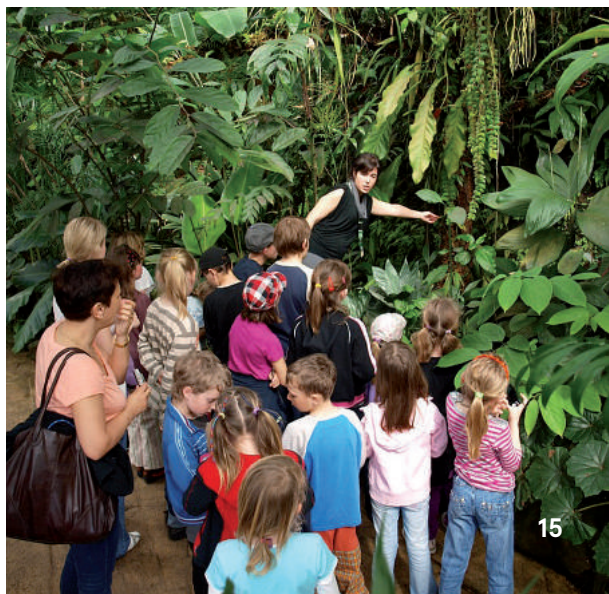

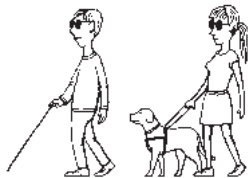
Nonverbális kommunikáció

- Vond be az érzékszervi észlelést!

Egyes esetekben a célcsoportok mélyebb tudással rendelkeznek, ilyenkor fontosabb a vezetést adó kolléga szakmai tudása. A kommunikáció alapelvei ugyanazok, mint az iskolás csoportoknál. Az előadás alatt mindegyik korcsoporttal kommunikáljunk!

Program iskolásoknak a Prágai Botanikus Kert Fata Morgana üvegházában. (EV)

Látássérült látogatók

A látássérültek nagyon sokszínű látogatói csoport. Beletartoznak a különböző mértékű látáshibákkal élők és a teljesen vakok is. A jó kommunikációhoz fontos tudni, hogy születésétől vak az illető vagy az élete során veszítette el a látását. Utóbbi esetben még emlékezhetnek pl. színekre, formákra,

méretekre. A látássérült emberek a látást a többi érzékszervükkel, különösen hallással, érintéssel vagy szaglással helyettesítik. A tanulási folyamat során a - látókkal ellentétes sorrendben - a részletektől haladnak az egész felé. Egy látó ezen a módon nem biztos, hogy képes eljutni a teljes egészéig. A látássérült emberek a családjukkal, személyes vezetővel vagy egy csoporttal együtt közlekednek a kertben. A látássérülteket kísérő emberek segítik őket a mozgásban és információval látják el őket. A látássérült emberek ritkán jönnek egyedül, akkor általában vakvezető kutyával.

A séta legyen biztonságos, kellemes, és lehetőleg teljes élmény a csoport minden tagjának! Az információkat, amiket ennek a csoportnak szeretnének átadni, megfelelően kell elhelyezni és a csoport igényeire adaptálni a tervezés során.

Gyakorlatban:

Kényelem

- Ugyanazok az alapelvek, mint az előző csoportoknál

Nonverbális kommunikáció

(jelek, táblák, irányító táblák, tájékozódás és útbaigazítás)

- Helyszín – nem messze a járdaszegélytől, lehetőleg amilyen közel csak lehet
- Az alapvető információs táblák (A4) magassága a földtől kb. 60-80 cm
- A táblák 45-60 fokos szögben állva kényelmesek a Braille írás olvasásához
- Az információhoz irányítás, pl. az útfelület megváltoztatásával
- Az információ legyen érthető, pontos és rövid!
- Használjunk sok szobrot és modellt!
- Méretezés – a nagyobb méretű jelzések is legyen elérhetőek!
- A nyomtatott vagy rajzolt információk legyenek nagyobbak, vastag kontúrral!
- Érthető és egyszerű irányító rendszer (piktogramok)

Verbális kommunikáció

- Alkalmazd az előző pontokban felsorolt alapelveket!
- Amikor találkozol a látássérült emberrel, gyengéden érintsd meg és mutakozz be neki!
- A látássérült emberekhez beszélj, ne a segítőkhez!
- Tájékoztasd mindenről, amit teszel!
- A következő szavakat csak indoklással együtt használd: „itt”, „ott”, „vigyázat”, „nem ott”!
- Ahol lehetséges, használj 3 dimenziós tárgyakat, lehetőleg különböző méretben és alakban!
- Haladj a részletektől az egész felé (pont ellenkezőleg, mint a látó embereknél)
- A bemutatáskor jó tudni, hogy a látogató látáskárosodása veleszületett, vagy szerzett, ne félj megkérdezni ezt!
- Amikor bemutatsz egy tárgyat, hasonlítsd ismert dolgokhoz, pl.: „olyan hosszú, mint az alkarod”!
- Beltéri bemutatásnál a fény erőssége és a környezet színe is fontos.
- Írd le, milyen környezetben helyezkedik el a tárgy, pl. „előtted az asztal jobb oldalán”!
- Ne félj olyan szavakat használni, mint „néz”, „kukucskál” vagy „lát”!

Audio-narráció (AN)

Egy audio-narrációban jártas vezető jelentősen javíthatja a kiállítás vagy a szakvezetés által nyújtott élményt, nemcsak a látássérültek számára. Az AN a látható kép verbális leírását teszi lehetővé, olyan szavakat használva, amik képzeletgazdagok, élénkek és leírók. A képzett szakember olyan képeket tud közvetíteni, melyek a tapintásból szerzeteket kiegészítve segítik a megértést.

Hallássérült látogatók

Hasonlóan a látássérült emberekhez, a hallássérült emberek csoportja sem homogén. Vannak olyanok, akik már születésük óta siketek, mások életük során veszítették el hallásukat, vannak részleges hallássérültek és nagyothallók is. Egyedül, családdal vagy csoporttal (azonos vagy vegyes életkorú iskolai csoportok, közösségek, hobbi csoportok vagy klubok) látogatják a botanikus kertet. A verbális és a nonverbális kommunikációban is figyelembe kell venni, hogy a bonyolult szövegeket nehezebben értik meg, illetve fogadják be.

Gyakorlatban:

Nonverbális kommunikáció

- Fogalmazz egyszerűen a nyomtatott szövegekben!

Verbális kommunikáció

- Mindig fordulj az emberek felé, akikhez beszélsz, hogy láthassák a szádát!
- Tarts szemkontaktust!
- A hallást a szájról olvasással együtt használják
- Beszélj hangosan, de ne kiabálj!
- Természetes vagy lassabb beszédtempó, tiszta kiejtés, szómozgás
- Használj gesztusokat és arckifejezéseket vagy pantomimet, amikor lehet!
- Egyszerre csak egy ember beszéljen, ne járkálj beszéd közben!
- Ha jeltolmács segít, akkor is a vendégekhez beszélj, ne a tolmácshoz!
- A fordításhoz időre van szükség, ezért tarts szüneteket a bemutató során!

Az audio-guide nem csak a speciális igényű látogatóknak jelent élményt. (JS)

Értelmi sérült látogatók

A botanikus kerteket értelmi sérült vendégek is látogatják, különösen gyerekek a szüleikkel vagy csoportban. Ezek az emberek nehezen kommunikálhatnak, elsősorban a beszéd és a kontextus megértésével lehetnek problémáik. Segíthetünk a látogatás előkészítésében azzal, hogy hasznos információkat teszünk közzé az interneten

(fotókat a kertről, az eszközökről és az emberekről is, akikkel találkozni fognak, mint pl. szakvezetők, oktatók). Még gondosabban kell követnünk a megfelelő alapelveket a kommunikáció során. A programot a résztvevők igényei alapján kell összeállítani. Ha lehetséges, tudjuk meg a sérülésük mértékét. A bemutató alatt használhatunk alternatív tanulási eszközöket (fotók, tapintható elemek, botanikai gyűjtődobozok). A legfontosabb, hogy sose féljünk az értelmileg sérült emberekkel kommunikálni!

Gyakorlatban:

Verbális kommunikáció

- Használj egyszerű kijelentő mondatokat!
- Gyakran kérdezd meg a vendégeket, hogy megértették-e!
- Használj az érintést, hallást és más érzékeket bevonó megoldásokat, eszközöket!
- Változtasd a nagyfokú koncentrációt igénylő tevékenységeket a kevésbé megterhelőkkel vagy lazítással!

Értelmi sérült látogatók számára szervezett program a Prágai Állatkertben. (AIV)

A közvetlen kapcsolat egy növénytől vagy állattal gazdagítja az élményt. (AIV)

Neuro-pszichiátriai zavarral élő látogatók

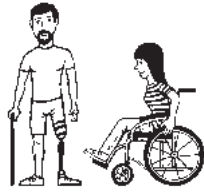
A neuro-pszichiátriai rendellenességek közé sokféle kórképet sorolnak, mint pl. az autizmust, a ADHD-t vagy a Tourette szindrómát.

Nem tudjuk e rendellenességeket minden szempontból bemutatni, de adunk néhány tippet, amivel élvezetesebbé tehetjük számukra a látogatást. Segíthetünk a látogatás előkészítésében azzal, hogy hasznos információkat teszünk közzé az interneten (fotókat a kertről, az eszközökről, és azokról, akikkel találkozni fognak, pl. szakvezetőkről, oktatókról).

Gyakorlatban:

Verbális kommunikáció

- Ha az elején elmondod, hogyan fog zajlani a program, a látogató/csoport biztonságban és kényelmesen érzi magát.
- Hozz létre nyugodt, csendes környezetet vagy nyugodt időszakban fogadj ilyen csoportokat!
- Használj rövid és tömör mondatokat!
- Használj sok érintést, hallást és más érzékeket bevonó megoldást, eszközt!
- Változtasd a nagyfokú koncentrációt igénylő tevékenységeket és a lazítást!

Mozgáskorlátozott látogatók

Ez a csoport a kerekesszéket használókból, mankót és más mozgást segítő eszközöket használókból, krónikusan beteg emberekből (pl.: szív- és érrendszeri betegek) és fizikailag legyengült emberekből áll. Szabad mozgásukat egy akadálymentes látogatói útvonallal biztosíthatjuk.

Ha ez nem mindenhol lehetséges, és a terek csak egy része akadálymentes, akkor az adott területet jól észrevehetően jelöljük ki, és a navigációs rendszerbe is be kell vinni! A mozgáskorlátozottaknak szánt információ nem akadályozhatja a többi sérült vendéget (pl. a látássérült látogatókat)!

A magyar Egyetemes Tervezés Információs és Kutatóközpont munkatársai egy kert hozzáférhetőségét vizsgálják. (ETIKK)

Gyakorlatban:

Kényelem

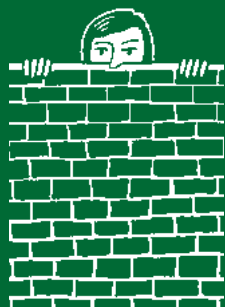
- Akadálymentes hozzáférés, könnyen teljesíthető útvonalak kevés lépcsővel vagy egyéb talajegyenetlenséggel
- Könnyen megközelíthető pihenőhelyek
- Emelt ágyások, amik (nem csak) a kerekesszékeseknek könnyen megközelíthetők
- Különböző, mozgást segítő eszközök biztosítása

Nonverbális kommunikáció

- Jelöljük a terület nem megközelíthető és nehezen bejárható részeit, és ez az információ legyen elérhető már a látogatás előtt!
- Navigációs rendszerben feltüntetett alternatív útvonalak
- A növények névtábláit helyezük magasabbra (hogy látható legyen a tolószékből, így elkerülhetjük a kényelmetlen előrehajolást, stb.)!
- A kerekesszékes látogatók is férjenek hozzá a tapintható elemekhez, pl. közel legyenek a járdaszegélyhez!

Konklúzió – a kommunikáció alapelvei

- Bánj a vendégekkel veled egyenrangúként, tiszteld emberi méltóságukat!
- Közvetlenül a vendéggel kommunikálj!
- Másképp kommunikálj a felnőttekkel és másképp a gyerekekkel!
- A vezetőnek mindig tisztán láthatónak és hallhatónak kell lennie (a látás- és hallássérültek részére is)!
- Beszélj tisztán, tárgyilagosan, érthetően, lassan, egyszerűen!
- Igazodj a látogatók tempójához!
- Csak a legfontosabb információkat add át (a téma megértése legyen a fontos)!
- Kérj visszajelzést egyszerű kérdésekkel!
- Hagyj elég reakcióidőt!
- Vonj be több érzékszervet!
- Hagyd a látogatókat egyedül közlekedni, amennyire csak lehetséges!

AKADÁLYOK A KERTEKBEN

A botanikus kertek és arborétumok hozzáférhetősége a látogatókat érintő akadályoktól (vagy éppen azok hiányától) függ. Az akadályok nemcsak a látogatók bejutását és mozgását nehezítik a kertben, de akár teljesen elijeszthetik őket a látogatástól. Az első akadály az, ha a látogatás tervezésekor nem talál információt az érdeklődő.

Néhány akadály nyilvánvaló és jól ismert (pl. a talaj, lépcsők, egyenetlen, burkolatlan és szűk ösvények), mások kevésbé nyilvánvalók (pl. az információ hiánya, a túl magas belépődíjak, kevés ülőhely, mellékhelyiségek). Az egyes akadályok jellege is eltérő, mint ahogy az is, miként vélekednek a látogatók egy-egy akadályról, mennyire érzékenyek ezekre. Néhány elem, ami akadályt jelent egyes vendégeknek, mások számára hasznos lehet (pl. a lépcsők akadályt jelentenek a kerekesszékes vendégeknek, de az idősek jobban kedvelik, mint a rámpákat). A különféle akadályok együttesen még nagyobb kihívást jelenthetnek (pl. egy burkolatlan lejtő).

Fontos, hogy körültekintően gondoljunk az akadályokra, és a kertek megközelíthetőségére. Néha meglepően kis változtatások is jelentősen növelhetik a hozzáférhetőséget, és élvezetesebbé tehetik a látogatást.

Vizsgáljuk rendszeresen a kert hozzáférhetőségét:

- Az utak, a táblák, az ajtók stb. folyamatosan amortizálódnak, ezért a rendszeres ellenőrzés és karbantartás az akadálymentesítés alapvető része.
- Az évszakok váltakozása is csökkentheti a megközelíthetőséget – pl. a jeges, latyakos utak.
- Ideiglenes akadályok, mint pl. az építkezési munkák és deponált anyagok nagymértékben befolyásolják a megközelíthetőséget. Ezekről informálni kell a látogatókat és amint lehetséges, szüntessük meg ezeket az akadályokat.

Az akadálymentesítés hagyományos megoldásai sokszor helytelenek voltak, mert a speciális igényű látogatói csoportok **szegregációját és elszigetelődését** eredményezték, mint pl. az elkerített szenzoros kertek vagy a főbejárattól elkülönített akadálymentes bejáratok.

A részvétel (inklúzió) biztosításának 5 alappillére (forrás: *English Heritage (2005) Easy-Access to Historical Landscapes*):

- **Biztonság:** minden esetben alapvető
- **Egyszerűség:** ide tartozik a hozzáférhetőség, a bejárat, az utak, a könnyű tájékozódás az adott térben, a mellékhelyiségek és pihenőhelyek megközelíthetősége vagy az egyszerű és érthető információk
- **Kényelem:** az egész létesítményre és a szolgáltatásokra is vonatkozik, mint pl. a mellékhelyiségek, frissítő- és pihenőhelyek, információs táblák
- **Választás:** alternatív programok, útvonalak és különböző szolgáltatások kínálata
- **Sokszínűség:** új, kreatív megoldások, ennek érdekében pl. oktatási programok, tréningek az alkalmazottaknak

HOGYAN SZÜNTETHETÜNK MEG 6 AKADÁLYT?

- 1. Fizikai akadályok** ezek a valós akadályok – érkezéskor, belépésnél és a kerten belüli mozgás közben – amiket az egyes országok jogrendje is szabályoz
- akadálymentes közlekedés a kertekhez: kommunikáció a tömegközlekedési társaságokkal (közeli megállók, gyakoribb és alacsony padlójú járatok); parkolási lehetőség a bejárat közelében (más opció: pihenő helyek vagy kerekesszék biztosítása); mozgássérülteknek fenntartott parkolóhelyek
 - érthető jelek, elérhető információs és útbaigazító rendszer: táblák a parkolóhelyekhez, mellékhelyiségekhez és egyéb kulcsfontosságú pontokhoz; naprakész információ a nyitvatartási időről és belépődíjakról; hozzáférhető tájékoztató anyag, beleértve a térképeket; a táblák karbantartása
 - széles utak és bejáratok, burkolt, illetve sima felületek: akadálymentes megoldások (megfelelő méretezés és anyagválasztás; átférjenek a babakocsik és a kerekesszékek); ezt követően az utak, bejáratok rendszeres karbantartása (felületek kiegyengetése, burkolatok javítása, a mozgást korlátozó túlbujánzó növényi részek eltávolítása)
 - megoldások a természetes lejtőkhöz: több pihenő beiktatása; korlát a lépcsőkhöz vagy lift

A boltban is legyen elég hely a kerekesszékesek számára. Göteborg (ES)

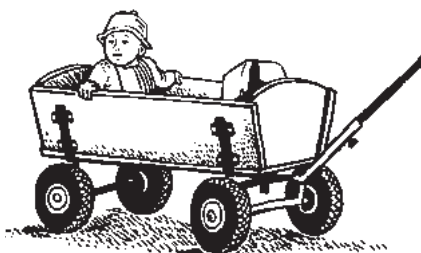
- alternatív megoldások lépcsők és forgóajtók esetén: rámpák (Légy körültekintő az anyagok és a karbantartási szükséglet tekintetében, és korlátot is szerelj hozzá!); kerülők és átjárók a babakocsiknak és kerekesszékeknek
- nagyobb kertbéli távolságok leküzdésére kerékpár, babakocsi, kerekesszék biztosítása, ill. elektromos kis vonat vagy kis busz használata
- elegendő pihenőhely: a padok, pihenő övezetek, pavilonok, pergolák elhelyezésénél figyelj arra, hogy legyenek kényelmesek, az útról megközelíthetők; a tájolásnál vedd figyelembe a kilátást és az időjárási körülményeket)

Kerékpárokkal a Veltrusy kastély parkjának távolabbi részei is elérhetők. Cseh Köztársaság (JS)

- vendéglátás: felfrissülést adó lehetőségek – kávézók, éttermek, ivókutak – telepítése
- elegendő számú mellékhelyiség: megfelelő mennyiség, megközelíthetőség, akadálymentes mosdó, pelenkázó asztalok

A kisgyerekek hosszabb távolságokra is szívesen utaznak a kis szekereken.

- a nehezen megközelíthető kertrészeket (sziklakertek, üvegházak, szolgáltató helyiségek) mutasd be másképpen: nyomtatott anyagok, audio-vizuális tájékoztatók az információs központban és az interneten.

2. Érzékszervi akadályok – az érzékszervek bevonása a igényű látogatók fogadásakor alapvető, de hasznos és kellemes a többi látogató számára is.

- közeli kapcsolat a növényekkel és más kiállított tárgyakkal (bevonva az érintést és szaglást is): illatos és megtapintható növények, fák az

A közvetlenül a sétautak mellé ültetett illatos növények és a vízcsobogás stimulálják az érzékszerveket a Göteborgi Botanikus Kertben. (KL)

- ösvények közelében. Legyenek megtapogatható szobrok és tárgyak; kínálj speciális vezetett túrákat, kiállításokat és workshopokat!
- az érzékelési szempontból legérdekesebb látványosságok kiemelve az útbaigazító rendszerben és a kert információs rendszerében!
- látható vagy tapintható figyelmeztető táblák és megfelelő világítás: figyelem felhívása lépcsőre, alacsony plafonra; tapintható veszélyre figyelmeztető táblák; a tér megfelelő világítása
- sok akusztikus inger a kertekben: vizes elemek, telepített bambuszok és más fűfélék az ösvények mentén, madárodúk és -etetők elhelyezése, trópusi hangok bejátszása az üvegházban

- épületen belüli akusztika: használj mikrofont a szakvezetés alatt, legyenek fejhallgatók, speciális túrák a hallássérült csoportoknak (tolmáccsal vagy segédeszközzel)
- audio-guide biztosítása

Hangzó kövek (lithophone) a Prágai Botanikus Kert erdei kiállításában. (KL)

3. Intellektuális akadályok – akadályozzák a szükséges, illetve az érthető információk megszerzését (elsősorban gyerekeket, fiatalokat, tanulási nehézséggel küzdőket, hallássérülteket és külföldieket érint)

- egyszerű és szakaszolt szövegek illusztrációkkal, fotókkal, térképekkel és diagramokkal kísérve
- érthető szövegek: fontosak az átlagember számára érthető, szükség szerint leegyszerűsített magyarázatok (a valóság-tartalom megőrzése mellett)
- speciális igényű látogatóknak megfelelő szövegek: információk több formátumban, megfelelően nagyméretű betűk és térközök, képek, Braille írás használata, egyszerűsített szövegek a tanulási nehézségekkel küzdő és a hallássérült látogatóknak

Az Eden Projekt egyik jól megtervezett ismeretterjesztő táblája. Egyesült Királyság (KL)

- tapintható térképek: a telepített, ill. látogatók által kölcsönözhető, hordozható térképek; rendszeresen karbantartást igényelnek
- audio-guide biztosítása
- szakvezetések, előadások és workshopok, melyek további információkat adnak

Informacios posztamens és a hozzá kapcsolódó audio-guide a Pragai Botanikus Kertben. (LP)

4. Szervezeti akadályok – az intézmény kialakításán és stratégiáján múlik és befolyásolja a szervezeti rendszer; általában az információ és az anyagi fedezet hiánya miatt alakul ki

- pozitív hozzáállású, tájékozott alkalmazottak: saját élményen alapuló workshopokon szimulált fizikai sérültség (kerekesszék, látás és hallás nélküli tájékozódás) kipróbálása
- elegendő képzett személyzet: az állandó és az alkalmi munkatársak rendszeres képzése szükséges a speciális igényű látogatók fogadásához kapcsolódóan
- elegendő számú alkalmi munkatárs és önkéntes: a látogatók komfort érzetét növeli, ha különböző információkat adnak át, segítenek a tájékozódásban és másban

Ha sajátos igényű látogatókkal közösen szerzünk tapasztalatot a kertben, mi is tudatosabban érzékeljük az akadályokat. Prágai Botanikus Kert (AB)

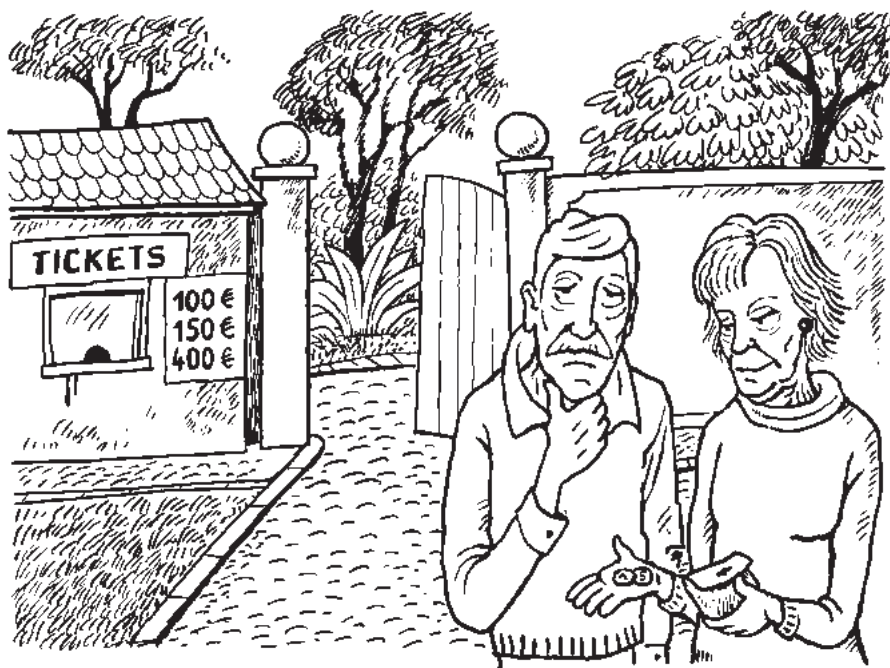
5. Szociális és kulturális akadályok – a kert egyre javuló hozzáférhetőségét érdemes a lehető legtöbb módon és helyen népszerűsíteni

- működő és rendszeresen frissített weboldal és közösségi média profil: információk a látogatás tervezéséhez, pl. az egész intézmény hozzáférhetősége részletesen, letölthető térképek – ideális esetben látássérültek számára is használható formában

- a kert hozzáférhetőségének népszerűsítése a különböző, fogyatékossgal élő embereket segítő szervezeteken keresztül
- elegendő mennyiségű információ megosztása a helyi közösséggel: javallott kapcsolatot tartani a helyi iskolákkal, idősek otthonával, közösségi házakkal és a az sérült emberek közösségeivel
- elegendő számú alkalmi munkatárs és önkéntes: a látogatók visszajelzéseinek gyűjtésére, a látogatói szokások megfigyelésére, közvélemény kutatáshoz és egyéb felmérésekhez

6. Pénzügyi akadályok – a magas belépődíjak és más költségek elvehetik az emberek kedvét attól, hogy többször meglátogassák a kertet

- méltányos belépődíj: csökkentett díj vagy ingyenes belépés a sérült embereknek és a kísérőiknek, tömegközlekedési jegy bemutatásához járó kedvezmény
- a szakvezetés, programok díját tartalmazza a belépőjegy vagy alacsony díja legyen!
- méltányos árú frissítő (megfelelő választékban)
- parkolási díjak: ingyenes parkolás a kert közelében mindenkinek, vagy legalább a sérült látogatóknak

MENNYIRE HOZZÁFÉRHETŐ A KERTED?

TESZTELJ MAGAD!

Egy barátságos kert minden látogatónak biztonságos és élménydús tartózkodást tesz lehetővé. Az inkluzív megközelítés, mely nem zárja ki a speciális igényű embereket sem, fő ismérvei a tervezés, a fejlesztés és a maximális nyitottságra való törekvés. Nem zár ki bizonyos látogatói csoportokat, és nem különíti el őket a kert egy szeparált területére.

vehessen az általa választott tevékenységekben, függetlenül a korától, fizikai, érzékszervi vagy mentális sérülésétől, állapotától avagy szociális helyzetétől. A kert legyen hozzáférhető, inspiráló, és biztonságos hely mindenki számára.

Javasoljuk, hogy egy egyszerű elemzés elvégzésével értékeld a jelenlegi helyzetet annak érdekében, hogy javítani tudj a kert hozzáférhetőségét és ezzel növeld látogatóid sokféleségét és számát. Ez abban is segíteni fog, hogy felismerd és feljegyezd az akadályokat, amikkel a látogatóidnak szembesülnie kell.

Évelő virágágyás a Prágai Botanikus Kertben. (PH)

KI VÉGEZZE A VIZSGÁLATOT?

- 1. A botanikus kert alkalmazottai:** ideális esetben különböző területeken és beosztásban dolgozók csoportja (pl.: oktató, kertész, technikus, PR-os)
- 2. Önkéntes speciális igényű látogatók:** felkérhetünk egyéni látogatókat a különböző csoportokból (időseket, kisgyermekes családokat) vagy szervezett csoportokat (speciális iskolákból, közösségi házakból, idősek otthonából)
- 3. Alkalmi munkatársak:** segítenek felmérni a látogatói szokásokat és visszajelzést kérhetnek tőlük (pl.: közvélemény-kutatással)

MILYEN AKADÁLYOKAT VEGYÉL ÉSZRE?

Ne csak a szokásos fizikai akadályokat vizsgálj meg, hanem a nem tárgyasíthatókat is, mint az elérhetetlen információk, szolgáltatások, programkínálat, belépő és parkolási díj!

A KERT MELY TERÜLETEIT VIZSGÁLD?

A látogatóknak szánt összes területet vizsgálj meg.

MILYEN IDŐINTERVALLUMOT VIZSGÁLJ?

A látogatás tervezésétől kezdve (a szükséges információk megszerzése) az odautazáson és a kerten belül történő mozgáson át annak biztonságos elhagyásáig.

GONDOLKODJ EL A KÖVETKEZŐ KÉRDÉSEKEN, ÉS PRÓBÁLDJ KÉPET ALKOTNI ARRÓL, MENNYIRE HOZZÁFÉRHETŐ A KERTED VALÓJÁBAN!

Részletesebb vizsgálathoz, kérjük használd az „Accessibility Questionnaire” angol nyelvű kérdőívet, amit letölthetsz a weblapról!
garden-comein.com/outputs/io1-methodology

-
- A weboldalon és a közösségi médián elérhető információk könnyen hozzáférhetők, rendezettek és rendszeresen frissítve vannak?
 - Használ sz speciális formátumokat a weboldalon a speciális igényű látogatók részére?
 - Adsz részletes információt a sétautakról a weboldalon, vannak letölthető térképek?
 - Könnyen megközelíthető a kerted valamely tömegközlekedési eszköz megállójából? Ha nem, tudsz valamit tenni annak érdekében, hogy az legyen?
 - Van könnyen megközelíthető parkoló, mozgássérülteknek fenntartott, megfelelő mennyiségű, parkolóhellyel, közel a kerthez (a jogszabályoknak megfelelően)?
 - Érthető jeleket használsz, az útbaigazító rendszer könnyen érthető és funkcionális? Használ különböző formátumokat, pl. Braille írást? A jelzéseket rendszeresen ellenőrzitek és karbantartjátok?
 - A közönséggel kapcsolatban lévő alkalmazottak kapnak rendszeres képzést a speciális igényű látogatókkal való bánásmódról?
 - Van elég segítőkész munkatársad (alkalmazottak, alkalmi munkatársak), akik tájékoztatják a látogatókat és tanácsot vagy segítséget nyújtanak nekik?
 - A bejáratok elég szélesek és funkcionálisak, a sétautak burkoltak és könnyen járhatóak? Rendszeresen ellenőrzitek és karbantartjátok a bejáratokat és az utakat?
 - Több útvonalból választhatnak a látogatóid? Vannak kerekesszékekkel és babakocsival is jól járható utak, kikerülhetők a nehezen járható helyek?
 - Az információs rendszer szövegei egyszerűek, strukturáltak, könnyen olvashatók? Vannak fotók, képek, térképek a szöveg mellett? A táblákat rendszeresen ellenőrzitek és karbantartjátok?
 - Az információs felületeken használtok a speciális igényű látogatókat segítő megoldásokat (pl.: Braille írás, egyszerűsített szövegek, idegen nyelvű verzió)?
 - Van elegendő számú, jól megközelíthető, akadálymentes mellékhelyiség? A mellékhelyiségek fel vannak szerelve pelenkázó asztalokkal?

- Kaphatók frissítők a kertben? Vannak ivókutak? Különböző típusú és árú frissítőkből választhatnak a látogatók?
- Van elegendő számú könnyen megközelíthető pihenő és menedék? A padok elhelyezése alkalmazkodik a kert méretéhez és a terep nehézségéhez?
- A terep egyenetlenségeinek kiküszöbölésére vannak lépcsők, rámpák vagy liftek?
- Adtok információt a nem vagy nehezen megközelíthető helyekről alternatív módokon (pl.: szórólapokon, weboldalon, audio-vizuális formában az információs központban)?
- Kölcsönözhetnek kerekesszéket vagy biciklit a látogatók, hogy boldoguljanak a hosszabb útvonalakon? Vannak-e alternatív személyszállító eszközök a helyszínen (elektromos busz, kisvonat)? Használhatnak a gyerekek futóbiciklit, és rollert a kert területén?
- Kínál a kerted audio-guide-ot és tapintható térképeket? Vannak Braille írásos leírások? Figyeltek a beltéri világításra?
- Kölcsönöztök hallókészülékeket vagy más eszközöket a hallássérült látogatóknak? Megfelelő az épület akusztikája? A rendezvények hangosításához jó hangminőséget biztosító berendezést használtak?
- Törekedtek az érintésre, szaglásra és hallásra is ösztönző bemutatásokra a kertben? Meg lehet tapogatni bizonyos növényeket és tárgyakat?
- Nyújtotok minden érzékszervet inspiráló élményeket és információkat a látogatóknak? Szerveztek kiállításokat, előadásokat, workshopokat vagy vezetett sétákat ugyanebben a szellemben? Vannak különböző lehetőségek a különböző látogatói csoportok számára?
- Kínáltok kedvezményes belépőjegyet a különböző látogatói csoportoknak?
- Együttműködtök a sajátos igényű emberekkel foglalkozó iskolákkal, közösségi házakkal, intézményekkel és utazási irodákkal?
- Azonnal kommunikáljátok minden elérhető kommunikációs csatornán a kert hozzáférhetőségében történt változásokat (közvetlenül a kertben, a weboldalon, vagy a közösségi hálókön)?

Szakvezetés közben
a Prágai Botanikus Kertben.
(PBK)

INSPIRÁLÓDJ!

Ebben a fejezetben szeretnénk bemutatni inspiráló szolgáltatásokat, intézményeket és tevékenységeket a partnerországainkból (Csehország, Svédország, Lengyelország, Magyarország). Inspirációként szolgálhatnak hasonló tevékenységekhez más országokban, vagy használhatók közvetlenül egy másik arborétumban vagy botanikus kertben. Nem célunk egy átfogó és komplett áttekintés, egy ilyen lista túl hosszú és kiterjedt lenne. Egy válogatást adunk csupán, melyek botanikus kertekhez, arborétumokhoz vagy más, a természet sokszínűségét bemutató intézményhez kapcsolhatók.

FÓKUSZBAN A HOZZÁFÉRÉS

Térkép és iránytű nélkül

botanicka.cz

A PRÁGAI BOTANIKUS
KERT INFORMÁCIÓS
RENDSZERE

Egy nem csak látássérülteknek szánt információs és útbaigazító rendszer épült a Prágai Botanikus Kertben. A 2008-ban átadott első ütemben 15 információs állomást állítottak 15 kiválasztott növényhez a szabadtéri bemutató részben. 2010 óta egy innovatívabb és vizuális szempontból látványosabb rendszer van használatban.

A kerten belül 87 fa posztamens telepítettünk, melyeken egy-egy természeti értéket, leginkább növényeket mutatunk be rövid, Braille formátumokban írt és fekete-fehéren nyomtatott szövegekkel és jelekkel. Az oszlopokat rádióadóval szerelték föl, így a látogatók egy speciális fülhallgató segítségével meghallgathatják a szövegeket április 1. és október 31. között. A hangfelvételek a bemutatott növény helyéről és a lehetséges veszélyekről is informálnak, amikkel a látogatóknak számolni kell. A fülhallgató letét ellenében kölcsönözhető a szabadtéri bemutató rész kasszájánál. Ez a rendszer azokat a látássérült embereket segíti az információszerzésben, akik nem tudnak Braille írást olvasni. A rendszer tartalmaz egy tapintható térképet a kert déli részéről. A hangfelvételek cseh és angol nyelvűek. Orosz és német nyelven mp3 formátumban érhetők el.

Néhány növénybemutatóban lakkozott tölgyfából készült termés-makettek láthatók. Olyan kicsi terméseket modelleznek, melyek valós méretükben az átlagos látogató figyelmét is elkerülik, a látássérült emberek számára pedig hozzáférhetetlenek.

Bár a rendszer technológiai fejlesztésre szorul, mégis egy inspiráló megoldás arra, hogy minden látogató érdekes információkat szerezhesen a bemutatott növényekről szakvezető igénybevétele nélkül.

*A fülhallgatóval meghallgatható hanganyagot egyszerűen és diszkréten, a posztamens megérintésével lehet elindítani.
Prágai Botanikus Kert (AB)*

Barátságos Helyek

pratelskamista.cz

A Barátságos Helyek a Cseh Vörös Kereszt projektje. Célja egy olyan minősített szolgáltatókból (szállítás, kultúra, szórakozás, vendéglátás, stb.) álló nemzeti hálózat létrehozása, akik garantálják a professzionális és minőségi szolgáltatásokat, a különböző korlátozottsággal élő vendégek számára.

A projekt weboldala áttekintést nyújt olyan helyekről, ahol a szolgáltatók megértik a potenciális korlátozottságokat és sajátos igényeket, így képesek reagálni és megfelelő segítséget nyújtani.

A minősített szolgáltatók képesek megoldani a nem átlagos helyzeteket, nagy hangsúlyt helyezve a vendég jogos igényeire. A vendégek a munkatársak profi hozzáállására, minőségi szolgáltatásokra, valamint részben vagy teljesen akadálymentes környezetre számíthatnak.

A projekt a minősítést igénylő intézmények alkalmazottai részére kötelező képzéseket szervez, melyek a fontos elméleti alapok mellett a gyakorlati készségfejlesztésre is kiterjednek. Akik elvégzik, kitűnő szolgáltatást tudnak nyújtani a különböző korlátozottsággal élő embereknek. Ezzel megelőzik az aggodalmakat, problémákat vagy akadályokat mind a szolgáltatók, mind az ügyfelek oldaláról.

A minősítéssel együtt jár a Barátságos Hely logó, amit a szolgáltató hely bejáratánál, jól láthatóan kell elhelyezni. A látogatók a logó alatti keresztek számából következtethetnek a szolgáltatás színvonalára. A keresztek odaitélése az akadálymentes terek színvonalától és a képzett alkalmazottak számától függ.

A Prágai Botanikus Kert először 2010-ben felelt meg a követelményeknek. Azóta minden évben arra törekszünk, hogy megtartsuk az öt keresztes Barátságos Hely minősítést. A szakvezetők, pénztárosok és a rendezvényszervezők is részt vesznek a képzéseken.

Az első és a második kereszt a hozzáférhetőségre vonatkozik. 3-5 kereszt azt mutatja, hogy a munkatársak hány százaléka speciálisan képzett (1=30%, 2=60%, 3=100 %)

Transkript – professzionális online átíró

transkript.cz

A Transkript online Kft. egy szociális vállalkozás, amely ügyfelei kommunikációs akadályainak az elhárítására törekszik és professzionális online átíró szolgáltatásokat kínál. A Cseh Hallássérültek Szövetségének becslése szerint legalább 500.000 hallássérült ember él Csehországban. Mivel a legtöbben nem ismerik a jelbeszédet, az online átírás arra kínál nekik megoldást, hogy természetes módon tudjanak kommunikálni környezetükkel.

A „Hallássérültek Kommunikációs Hete” rendezvény részeként 2013-ban és 2019-ben a Prágai Botanikus Kert arra vállalkozott, hogy felhívja a figyelmet a hallássérültek helyzetére. Ezt a rendezvényt az Orbi Pontess Egyesület szervezte. Az egyesület és a kert közösen számos szakvezetést szervezett a Fata Morgana Üvegházban és a kültéri bemutatóknál, melyek során tabletekre történő átírást használtak. A vezető egy telefonnal összekötött mikrofont használt, ami továbbította hangját egy távoli átíróhoz. Az átírt információ pedig megjelent a hallássérült látogatóknak kölcsönzött tableteken. Ez a szolgáltatás még élvezhetőbbé tette a botanikus kerti látogatást.

Az online átírásnak köszönhetően a vezető által elmondott szöveget a hallássérült látogatók a tableten azonnal olvashatják. Fata Morgana üvegház, Prágai Botanikus Kert (EV)

A TD Akadálymentes Helyek Adatbázisa jelenleg az egyetlen adatbázis Svédországban, ami fontos információkat biztosít az egészségügyi szolgáltatók, könyvtárak, hotelek, tömbházak, vagy a mindennapi élet egyéb közösségi tereinek akadálymentességéről. Emellett értékel több kertet, parkot, túraútvonalat is.

Jelenleg 7254 létesítményt mutat be, de a számuk minden évben növekszik. A hálózat elérhető angol, német, finn és spanyol nyelven is. Az információt jelnyelven is közli, illetve a rendszer felolvasó szolgáltatást is tartalmaz. Az oldal reszponzív, így többféle eszközön megjeleníthető.

Ez az adatbázis eredetileg a Västra Göteland Régió, a Nyugat-Svédországi Turisztikai Bizottság, speciális igényű embereket tömörítő szervezetek és helyi cégek együttműködésével készült el. Később az Emberi Jogok Bizottsága is csatlakozott, így az adatbázis információtartalma jelentősen bővíthetett. A TD adatbázis hangsúlyozza azt, hogy már egy apró változtatás is nagy mértékben javíthatja egy létesítmény hozzáférhetőségét nagyon sokféle ember számára.

A TD-ben elérhető információk alapján az emberek a látogatás tervezése előtt ellenőrizhetik a hely akadálymentességét. A létesítményeket nagy részletességgel írják le, így a látogatók eldönthetik, meglátogatják-e azokat vagy nem. Az információkat három évente frissítik.

A helyi hatóságok és az intézmények maguk is felelősek az információk pontosságáért, melyet a TD véletlenszerűen ellenőriz. Az adatbázis a svéd akadálymentességre vonatkozó jogszabályi előírások szerint épül fel. A Göteborgi Botanikus Kert is szerepel a TD adatbázisban. A speciális igényű látogatók felhasználhatják ezeket az információkat a látogatásuk megtervezéséhez és abban is segíti őket, hogy kellemesen érezzék magukat a kertben.

A FunkTek Projekt

funktek.se

A FunkTek projekt 2014–2017 között zajlott a Göteborgi Múzeumban. Mottója „A múzeum mindenki számára legyen elérhető, vagyis mindenki számára hozzáférhetőnek kell lennie.” A cél az volt, hogy megváltoztassák a folyamatot, ahogy egy kiállítást megálmodnak, megterveznek és megépítenek azért, hogy a jövő múzeumait már a tervezésekor hozzáférhetően alakítsák ki. Nem több, független, speciális megoldást akartak kitalálni, hanem olyan megoldásokat, amelyek mindenkinek jók.

Ennek érdekében különböző hátrányokkal élő embereket vontak be, hogy vizsgálják meg és elemezzék a Göteborgi Múzeum kiállításait, kommunikációját és a pedagógiai tevékenységeket. Csak azoknak a tudásával és tapasztalatával lehet elérni egy jobb múzeum létrehozását, akik valóban tudják, milyen a társadalom által kirekesztve élni. Minden ember számára lehetővé kell tenni, hogy azonos körülmények között élvezhesse a múzeum kiállításait. A fogyatékossgal élő emberek megállapításaira alapozva a múzeum változtatott az új kiállítások tervezésén és felépítésén.

A projekt egyik terméke egy hat fejezetből álló útmutató, ami összegzi a FunkTek módszert: hogyan tegyünk egy kulturális intézményt hozzáférhetőbbé. Javaslatokat tesz arra, hogyan javítsuk a kiállítások hozzáférhetőségét, hogyan tartsunk szakvezetést és hogyan érzük el, hogy az intézmény hozzáférhetőségének erősítése az összes alkalmazott számára közös cél legyen. Az útmutató csak svéd és norvég nyelven készült, rövid angol összefoglalója elérhető a FunkTek weboldalán. Az oldalon keresztül kapcsolatba lehet lépni velük, ha több információt vagy inspirációt szeretnénk.

FunkTek

FÖR ALLA
SOM VILL GÅ
PÅ MUSEUM

HOME

ABOUT FUNKTEK ▾

OUR METHOD

FUNKTEK PILOT

BLOG

CONTACT
US!

WHAT WAS
FUNKTEK?

FUNKTEK
BY SIGN
LANGUAGE

A Miskolci Autista Alapítvány terápiás kertje

miskolciautista.com, maacraft.org

A terápiás kertet 2013-ban, a Palánta projekt keretében alakították ki. Az egyszerre terápiás és haszonkertet elsősorban autizmussal élő emberek számára tervezték, hogy stresszmentes környezetben végezhesenek értékteremtő munkát. A kert foglalkoztatási lehetőséget is biztosít az alapítvány által támogatott fiataloknak.

A kertterápia a növényeket és a kertészkedést oktatásra, társadalmi, mentális és fizikai rehabilitációra, valamint a test, az elme és a lélek megerősítésére használja. A terápiás kert az autizmussal élő emberek személyes fejlődéséhez és társadalmi bevonásához egyaránt remek hely. Azoknak, akik a kertben dolgozhatnak, lehetőségük nyílik az önmegvalósításra és megerősödik az önértékelésük a fogyatékoságtól függetlenül.

A kert csak a gondozottak és az alapítvány dolgozói számára készült. Nappali foglalkoztatás keretében terápiát nyújt a különböző mértékű autizmussal élő és értelmi fogyatékos fiataloknak. Speciális táblák bátorítják az embereket, hogy érintsék, szagolják és nézzék meg közelebbről a különféle növényeket, tárgyakat. Sok interaktív elem van, mint például szenzoros növényággyások, fűz vesszőből kötött padok, melyek kellemes hangokat adnak ki, pavilonok, ahová az autizmus spektrumzavarral élők elvonulva biztonságban érezhetik magukat.

Fűz vesszőből kötött padok a Miskolci Autista Alapítvány terápiás kertjében. (MAA)

Egyetemes Tervezés Információs és Kutatóközpont

etikk.hu/in-english

A szervezetet 2013-ban alapította a Mozgássérültek Budapesti Egyesülete. Célja a munkáltatók, szolgáltatók és állami intézmények segítése abban, hogy minél több köz- és közösségi tér legyen mindenki számára hozzáférhető. A központ bemutatóteremként is szolgál, egyetemesen tervezett termékek és megoldások prezentálására. Az alkalmazottak többsége fogyatékkal élő ember, így a közreműködésükkel tervezett fejlesztések biztosan a speciális igényekhez vannak igazítva.

A szervezet az alapítása óta arra törekedett, hogy fejlesszék az intézmények hozzáférhetőségét, ami kiterjed az intézményekről elérhető információkra és a weboldaluk hozzáférhetőségére is. Az egyetemes tervezés folyamatának részeként az ETIKK közreműködik pl. az intézmények biztonságossága, útbaigazító és információs rendszere, a parkolóhelyek hozzáférhetősége, a megfelelő útburkolatok, a nehezen megközelíthető helyekhez alternatív útvonalak, megfelelő kényelmi eszközök és szolgáltatások (padok, szemetesek, mellékhelyiségek) és a legérdekesebb bemutatóhelyek (pl. jelentősfák, bokrok, tavak, épületek) hozzáférhetőségének vizsgálatában és tervezésében. A központ útmutatást ad az akadálymentes játszótérek építéséhez is, ahol sérült és egészséges gyerekek együtt játszhatnak.

A központ egyetemesen tervezett játszótérekkel is foglalkozik. (ETIKK)

ÉLMÉNYEK MINDEN ÉRZÉKSZERVNEK

Rafflesia virág modellje a
„Sohasem egyedül - A szimbiózis titkai” kiállításon;
Prágai Botanikus Kert (PF)

Érintsd meg bátran!

A Prágai Botanikus Kert már több mint 20 éve rendez érzékszervi élményekre építő kiállításokat. Az évente egy alkalommal két hétig nyitva tartó kiállítások a botanikához kapcsolódó különböző témákat dolgoznak fel. Általában a botanikus kert kiállító csarnokában kapnak helyet.

A kiállításokat úgy terveztük, hogy hozzáférhető és élvezetes legyen mind a speciális igényű, mind az átlagos látogatók számára. A látogatók megtapogathatják a kiállított tárgyakat¹, olykor növényeket is, néhány állomáson más érzékszerveinket is használni kell. A tárgyakhoz rövid leírások tartoznak fekete-fehérben nyomtatott és Braille formátumban, melyek az asztalok szélén találhatóak. Készülnek tömör ismertető szövegek és fotó-illusztrációk is. Hordozható audio-guide segítségével hangfelvételtől is meghallgathatók ezek a szövegek és más kísérő zörejek. A látogatók letakarhatják a szemüket egy maszkkal és megtapasztalhatják a kiállítást látás nélkül.

A kiállítótér összképe. (PF)

Itt találd az utolsó, 2018. évi „Sohasem egyedül – A szimbiózis titkai” című kiállítás információs anyagainak mintáit:
garden-comein.com/outputs/io2-exhibition

¹ A terjedelmi korlátok miatt a magyar fordításban a „tárgy” szó minden kiállítási elemet jelöl összefoglalóan, kiállított élő növényt, növényi részeket, állati maradványokat, kóstolható ételt-italt is.

A saját kiállításod rendezésekor javasoljuk, hogy a következő egyszerű szabályokat kövesd, és mindig tartsd észben a látogatók biztonságát, kényelmét, és maximális függetlenségét:

A kiállítási tárgyak Braille-írással leírásai az asztalok szélén találhatóak. (PBK)

Kiállítótér:

- Akadálymentes megközelíthetőség
- Jól berendezett szoba, egyszerű elrendezéssel, akadályok (oszlopok, ajtók, küszöbök, sarkok, stb.) nélkül
- A bútorok legyenek egyértelműen és logikusan elrendezve; ideális esetben az asztalok a szoba külső falánál álljanak, ezzel segítik az egyszerű tájékozódást és mozgást
- A kiállítási tárgyak és a bútorok nem akadályozhatják a szakvezetést a kiállításban!

A KEREKESZÉK FÉRJEN BE AZ ASZTAL ALÁ

Asztalok

- A bemutató asztalok, tárlók legyenek legalább 75 cm magasak!
- Az asztaloknak legyen pereme (vezetőléc az elején)!
- A tárgyak leírásai a rögzített elülső léceken legyenek elhelyezve!
- Az asztalokon az elemeket mindig kontrasztos háttéren helyezd el! Ez lehet papír, karton, szőnyeg; sötét tárgyhoz világos háttér, világos tárgyhoz sötét háttér jó.
- Ne helyezz tárgyakat az asztal alá, mert azok akadályozhatják a kerekesszékesek vagy látássérültek mozgását!

A kiállításban az asztalok egymás után helyezkednek el. (PBK)

ÓVATOSAN BÁNJ A TÁRGYAKKAL, NEHOGY ELEJTSD ŐKET!

A kiállítási tárgyakat kontrasztos háttérre helyezzük. (PBK)

Tipp: Használj különböző méretű asztalokat a kiállításához, ezt funkcionális és esztétikai szempontból is érdemes megfontolni!

Információk a látogatóknak:

- Szövegek: egyszerű, rövid és egyértelműen tagolt
- Szövegek elhelyezése: különböző szinteken – az alapinformációk a falon lévő táblákra kerüljenek, az érdekességek a tárgyak közelébe!
- A kiállítás vezérgondolatát bemutató tábló: összeköti a kiállítási darabokat, itt lehet a témát a közismert tényekhez kapcsolni, méreteket összehasonlítani vagy komplexebb témákat bemutatni

Az információkat többféle magasságban helyezzük el. (PBK)

- A nagyméretű fényképek, képek, képregények hasznos kiegészítők a kiállítás témájához és vonzóbbá teszik azt
- Leírások: minden főbb tárgyhoz tartozik egy rövid és tömör leírás fekete-fehéren nyomtatva és Braille formátumban is, ezek a lehetséges veszélyekre is figyelmeztetnek

Tipp: A látássérült látogatók a tüskés dolgok formáját és felépítését egy szívószál segítségével tudják „megtapogatni”.

- A leírások elhelyezése: fixen a vezetősávra rögzítve, közel a tárgyhoz
- Csere: a kifault és sérült leírásokat ki kell cserélni a kiállítás során – tartálékokra van szükség
- Betűtípus és betűméret: sans serif betűtípus javasolt, kellően nagy méretben

Kiállítási tárgyak

- Mennyiség: maximum 30 darab tárgyat mutass be! A hosszas koncentráció kimerítő a speciális igényű látogatók számára.
- Változatosság: élő növények, modellek, természetes anyagból készült termékek
- Biztonság: mindig fontosabb, mint a tetszetősség, az esztétika vagy az adrenalin!
- Multiszenzoros érzékelés: legyenek olyan tárgyak, aminek a megismeréséhez több érzékszervre van szükség (tapintás, szaglás), mert mélyebb és maradandóbb élményt nyújtanak!
- Tartósság: a romlandó dolgokat cseréld, a fogyó dolgokat töltsd fel rendszeresen!
- Kiegészítő elemek: csak esztétikai vagy funkcionális kiegészítők és hátterek, de hozzájárulnak az egész kiállítás atmoszférájához
- Elrendezés: a tárgyakat tematikusan kell összerendezni és azok sorrendjét nem lehet változtatni a kiállítás ideje alatt!

EZEKHEZ A KIEGÉSZÍTŐ
ELEMKEHEZ NEM TARTOZIK
BRAILLE ÍRÁS

Kancsóka virág „csapda” szakszerűen elkészített modellje egy plüss denevérrrel a szimbiózist bemutató kiállításon. (TK)

A modellek készítésekor néha rögtönözni kell. (KL)

FIGYELEM, SZÜR! →
ÉLŐ KAKTUSZ!

Egy szívószál segítségével még egy szűrős kaktuszt is meg tudnak vizsgálni a látássérült látogatók. (AB)

A kiállításnak élő
növények is részei. (PBK)

FIGYELEM!

AZ AUDIO-GUIDE SZÖVEGE A
KIÁLLÍTÁS SORRENDJÉT KÖVESSE!

A meghívón is látható
Myrmecodia modellje. (PF)

Audio-guide

- A látássérült vendégek számára is elérhető, a tárgyakhoz tartozó és a falakon lévő táblákon olvasható alapvető információkat tartalmazza
- Mindig tartalmaz instrukciókat a kiállítási területen belüli közlekedéssel és tájékozódással kapcsolatban
- A szöveget hivatásos vagy tapasztalt előadó olvassa fel
- A kommentárt hozzá illő hangok vagy zene kíséri
- Legyen diszkrét a hanganyag meghallgatása: fejhallgatóval ellátott, könnyen kezelhető és nyakba akasztható eszközzel játszunk le! I
- Kiegészíthetjük az audio-guide-ot egy szemmaszkkal, ami lehetővé teszi az átlagos látogató számára is a kiállítás megtapasztalását más érzékszerveivel
- Tartsuk tiszteletben a felhasznált zenéhez és hangokhoz kapcsolódó szerzői jogokat!

A hangfelvételen a magyarázatokat érdekes hangok kísérik. (PBK)

Látogatói szolgáltatások:

- A vezetők feladatai: támogatják a speciális igényű látogatókat; magyaráznak, mesélnek és ajánlanak; ellenőrzik a kiállított tárgyak állapotát, helyzetét és minőségét; gondoskodnak a kiállított növényekről
- Helyezz el szemeteseket a kóstolási lehetőségek közelébe
- Higiénia: helyezz el mosdótálat tiszta vízzel, szappannal és törölközővel a kiállítás végére; az ízeleléses bemutató alatt tartsd tiszteletben az alapvető higiéniát!
- Visszajelzéshez: vendégkönyv, Braille írógép a látássérülteknek
- FIGYELEM! A külön belépődíjak elriaszthatnak néhány látogatót.

**NEKÜNK FONTOS A
LÁTOGATÓK VÉLEMÉNYEI!** →

A szakvezetők foglalkoznak a látogatókkal, egyben felügyelik a kiállítást is (KL)

A látássérült látogatók egy Braille írógéppel is megírhatják a véleményüket. (PBK)

Meghívás:

- A kiállítást a szokásos csatornákon és közösségi médián is hirdethetjük
- Növelhetjük a kiállítás vonzerejét egyedi, tapintható részekkel színesített meghívó készítésével
- Az alapvető információkat Braille írással is tegyük rá!
- Hasznos ha a fogyatékossgal élő emberekkel foglalkozó szervezetek is segítenek a terjesztésben saját levelezőlistájukon keresztül
- A komoly igény miatt érdemes az iskolás csoportokat jóval az esemény kezdete előtt külön meghívni

ELÉG E-MAILBEN, VÉDJÜK ERDEINKET!

Az alapvető információk Braille írással is szerepelnek. (PBK)

HASZNÁLJ KÜLÖNBÖZŐ ANYAGOKAT, KIVÁGÁST, 3D ELEMÉKET!

A meghívó tapintható elemet tartalmaz, itt éppen a Myrcromedia szárában található hangyajaratokat felnagyítva. (TK)

Egy érzékszervi élményekre építő **kiállítás megrendezése** nagy kihívás, mert nagyon sok különböző tevékenységet és szolgáltatást kínál, koordinálni kell a vezetéseket és el kell készíteni az audio-guide-ot is. Mi kisebb változtatásokkal, több mint 20 éve sikeresen alkalmazzuk a következő időbeosztást:

KI A FELELŐS?
EL KELL OSZTANUNK A FELADATOKAT!

HOGYAN LEHET MINDENT IDŐBEN ELINTÉZNI...

A MEGNYITÓ ELŐTT

- 6 HÓNAPPAL:**
- a téma kiválasztása és a kiállítás időpontjának kitűzése
 - külsős munkatársak megkeresése; megállapodások; finanszírozás
- FOLYAMATOSAN:**
- a kiállítás promóciója, weboldal és közösségi média frissítése
- 6 - 2 HÓNAPPAL:**
- szakirodalmi kutatás a témához, fényképek kiválasztása
- 4 HÓNAPPAL:**
- meghívók megtervezése egy grafikkussal együtt (darabszám eldöntése, digitális verzió)
- 3 HÓNAPPAL:**
- meghívók készítése
- 2 HÓNAPPAL:**
- a kiállítás történetének (vezérfonal) kitalálása, tárgyak kiválasztása
 - a kiállítás forgatókönyvének megírása a tárgyak pontos sorrendjével
 - térbeli elrendezési terv - az asztalok száma, mérete és elrendezése
 - kiállítási elemek beszerzése, modellek legyártása
 - szövegek elkészítése
 - meghívók szövegeinek ellenőrzése
- 2-1 HÓNAPPAL:**
- szakvezetők kiválasztása és megbízása
- 7 HÉTTTEL:**
- meghívók nyomtatása (fekete-fehérral nyomtatva és Braille írással)
- 6 HÉTTTEL:**
- indítsunk valami interaktív akciót a promócióhoz kapcsolódóan!/
Valami interaktív elem hozzáadása a meghívóhoz
- 1 HÓNAPPAL:**
- meghívók kiküldése
 - szövegek ellenőrzése
 - szövegek, tablók, fotók kinyomtatása
 - anyagok átadása az audio-guide készítéshez
 - audio-guide elkészíttetése külső szolgáltatóval
- 14 NAPPAL:**
- feliratok kinyomtatása fekete betűvel fehér alapra
 - feliratok kinyomtatása Braille írással

A kiállítás
forgatókönyvének
kivonata. (TK)

**NEM
AKADÁLYOZHATJA
A MOZGÁST!**

Amit a megnyitó előtti héten el kell intézni

- Az mp3 lejátszók, elemek ellenőrzése
- Az asztalok és más bútorok előkészítése
- Tárgyak, szövegek installálása és a kísérőelemek, higiéniai kiegészítők telepítése
- Nyitó előkészítése – gondoskodni kell a műsorról, beszédekről és a vendéglátásról
- Fotóst szervezni
- Tipp: Ne felejts el köszönetet mondani minden kollégádnak, munkatársadnak és támogatódnak!

**KÉSZÍTS KÉPEKET A
KIÁLLÍTÁS IDEJE ALATT,
DOKUMENTÁLD!**

Addig, amíg minden friss az emlékezetünkben

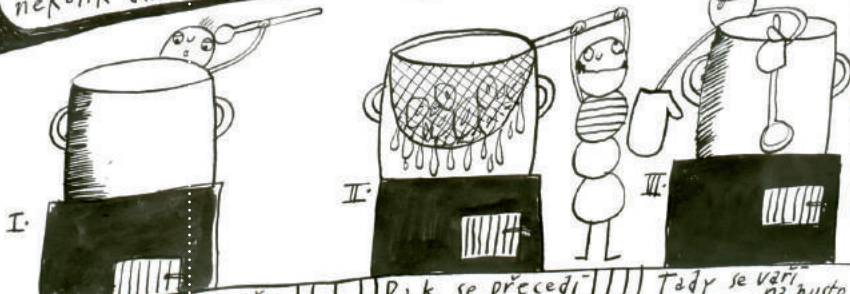
- Ne felejtsd el értékelni a kiállítást, amikor befejeződik!
- Elemezd, mit csináltatok jól és min kell változtatni, fejleszteni!
- Dolgozd fel a látogatók visszajelzéseit, és értékeld ki a média megjelenéseket!

A megnyitó egy hangulatos esemény a munkatársak és a meghívott vendégek számára is. (PF)

Jak se vařila povídla ...

vařila se ve třech hrncích
několik dní a nocí...

Tady se rozvaří
švestky

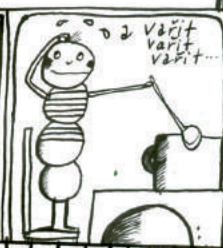
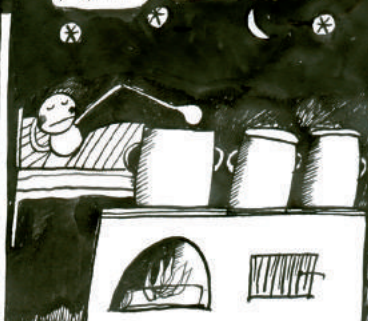
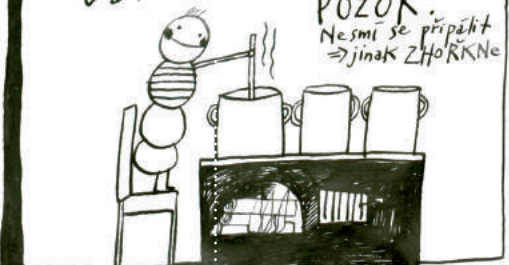
Pak se přecedi
ty švestky

Tady se vaří
ná husto
takr ty švestky.

vařilo se v noci

vařilo se ve dne...

POZOR!
Nesmí se připálit
⇒ jinak ZHOŘKNE

© Lucie Martišková www.lucie.cz

Így készítsünk szilvalekvárt! – a "Csonthéjasok reflektorfényben" című kiállításhoz készült képregény. Prágai Botanikus Kert (Lucie Martišková, 2015)

Természet dobozokban

1996-ban a Prágai Botanikus Kert létrehozott egy gyűjteményt természeti elemekből. Speciális iskolák és magánszemélyek is ingyenesen kölcsönözhetik a gyűjteményt tanórai és tanórán kívüli oktatási tevékenységekhez egyetlen feltétellel: hogy az eredeti állapotában viszik vissza a gyűjteményt. Az emberek a botanikus kertből meghatározott időtartamra, személyesen kölcsönözhetik ki a gyűjteményt.

A gyűjtemény több mint 100 természeti elemet és modellt tartalmaz és folyamatosan bővül. A gyűjtemény alapja az expedíciókból, gyűjtésekből származó vagy vásárolt botanikai tételek (pl. Lodoicea, a világ legnagyobb magja, tobozok és különféle fajokból készült rudacsókák gazdag gyűjteménye). A korábbi érzékszervi élményekre építő kiállításokból is kerültek darabok a gyűjteménybe. Egy másik része állati eredetű tárgyakból, ásványokból és kőületekből áll. A gyűjteményt modellek egészítik ki, mint pl. egy kancsóka csapdája, egy Rafflesia virág vagy egy kaktusz a parazita Tristerix növényvel.

Minden tárgyat egy kartondobozban őrzünk a fekete-fehér és a Braille írásos leírásaival együtt. A dobozok a könnyebb azonosítás érdekében számozottak. A gyűjtemény része egy tárgymutató és a tételek tudományos nevének listája.

Minden tételhez tartozik egy fekete-fehér és egy Braille leírás is. (PF)

A gyűjteményt felhasználjuk ismeretterjesztő rendezvényeken, iskolai csoportoknak szervezett foglalkozásokon és kiállításokhoz.

A Prágai Botanikus Kert természeti elemekből álló gyűjteménye. (PF)

Élvezd az illatokat a kertben!

2017-ben a Prágai Botanikus Kert elindított egy hosszú távú projektet „Illatösvény” címmel. Aromás növények bemutatásával arra törekszik, hogy a szaglásunkkal ismerjük meg a természetet. A kerten belüli állomásokon a látogatók különbözőképpen fedezhetik fel az illatokat. Például a rózsakertben a virágzási időszakon kívül is megszagolhatnak különböző rózsailatokat. A szőlőskertben felfedezhetik a bor illat-összetevőit. A projekt részeként létrehoztunk egy parfümöt, melynek összetevői a Fata Morgana üvegházban termesztett növényekből származnak. A látogatók egy interaktív tábla segítségével megismerhetik és élvezhetik a parfüm illatkomponenseit. A parfüm megvásárolható az üvegház recepciójánál és hazavihető illatos szuvenírként.

Az illatos, illetve aromás növények gyűjtésének hosszú tradíciója és prioritása van a Prágai Botanikus Kertben. Megemlíthetjük például a mediterrán növények gazdag gyűjteményét, a gyógy- és fűszernövényeket, a Geranium gyűjteményt, túlevelűeket és más aromás fásszárúakat, a virágzó rózsákat vagy bazsarózsákat.

Az aromás növényeket a különböző oktatási programokba és közönségrendezvényekbe is bevonjuk. Egy népszerű oktató eszköz a mókás illatjáték. Ez egy hatalmas hordozható párosító játék, amiben a látogatóknak párosítaniuk kell a növény képét az illatával. A képeket kiegészíthetjük növényi anyagokkal és szakértői magyarázatokkal is.

A növényvilág megismertetéséhez az illatok élvezetes és hasznos eszközei. (AB)

Illat párosító játék (KL)

HELYEK, MELYEKET ÉRDEMES MEGLÁTOGATNI

Nyitott Kertek

Údolní 33, 602 00

Brno

otevrenazahrada.cz

email: otevrenazahrada@nap.cz

telefon: +420 515 903 111

A Nyitott Kerteket a Nadace Partnerství (Partnerség Alapítvány) működteti, első vendégüket 2013-ban fogadták. Egy pihenésre, ismeretszerzésre és szórakozásra is alkalmas helyet kínálnak. A kertben található egy egyedülálló passzív ház zöld tetővel. Arra inspirálja az embereket, hogy takarékoskodjanak a vízzel és az energiával és csökkentsék környezetterhelésüket. A kert tematikája a négy elemre épül. A szomszédos Borromeo Kert interaktív állomásain a látogatók minden érzékszervükkel ismerkedhetnek a természettel. Van még egy fűszerkert, birkák, nyulak, csirkék és méhek is. A látogatók használhatják a szabadtéri konyhát, kemencét és a füstölőházat is.

Hozzáférhetőség:

Vegetációs időszakban minden nap nyitva van, részben akadálymentes

További tevékenységek:

Tematikus tanfolyamok, iskolai programok, céges rendezvények, konferenciák, családi ünnepek

Interaktív elemek:

Interaktív elemek a naphoz, levegőhöz, vízhez és földhöz kapcsolódóan, a természet törvényeinek bemutatása céljából.

A szél ereje a Négy elem oktató kertben. (LM)

*Nyitott kertek →
madártávlatból.
(ZP)*

Don Bosco Logopédiai Kert

Lešenská 548, 181 00

Prága 8 – Bohnice

donbosco.cz/index.php/internat/zahrada

email: info@donbosco.cz

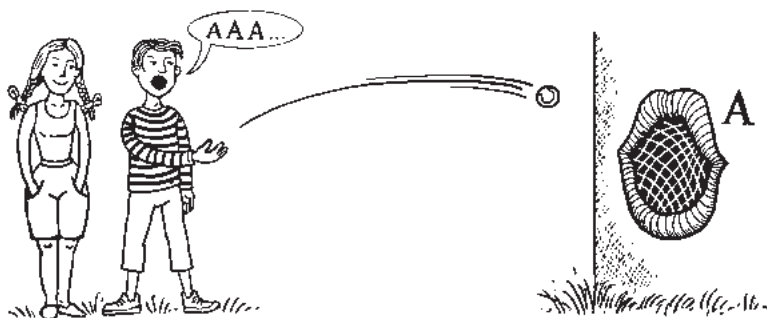
A kert az egyházi iskolához tartozik és a kollégium közelében található. Nemcsak az iskola diákjai (3 – 15 évesek), de a szomszédos állami iskolákban tanulók is használhatják. A kert nem nyitott a nagyközönség előtt. Ez az első, és eddig egyedüli logopédiai kert a Cseh Köztársaságban. A szokványos játszótéri elemek mellett, mint egy nagyméretű homokozó, a mászókéval kombinált csúszda és színes teraszok, melyeket mindenféle játékra és pihenésre is használnak, vannak még kevésbé ismert gyümölcsfafajták, egy kis biokert és egy ágyás bibliai növényekkel. A kert legfontosabb elemei azok a speciális didaktikus elemek, melyek segítenek a gyerekek finommotoros képességeinek és helyes kiejtésének fejlesztésében. Ilyenek pl. a kis szélmalomok, melyekbe bele kell fújni, vagy nagy, fából készült szájak hálókkkal, melyekbe labdákat dobnak a gyerekek miközben a beszédhangokat helyesen kiejtik.

Hozzáférhetőség:

Egy logopédiai iskolának tervezett kert; látogatás csak előzetes egyeztetéssel

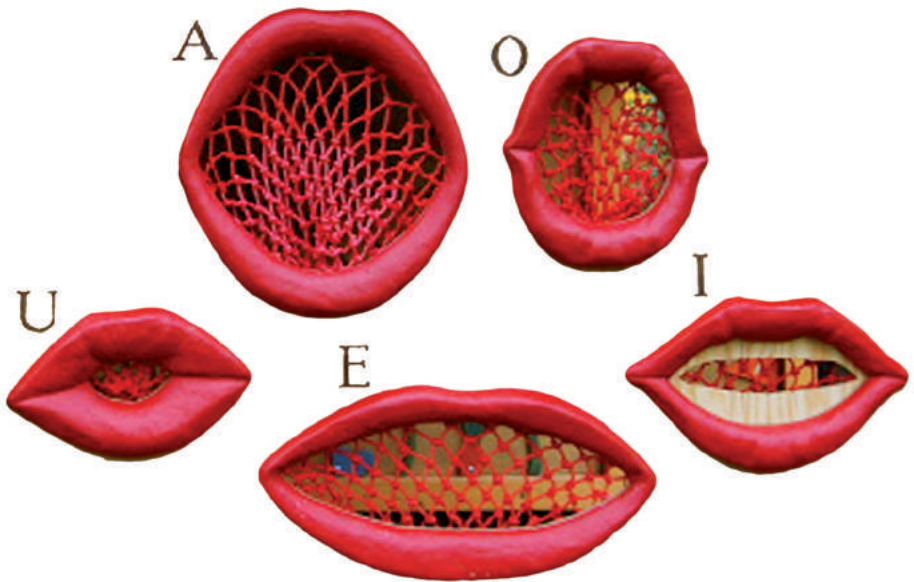
Interaktív elemek:

Multifunkciós logopédiai játszótér és interaktív terek a játékhoz és oktatáshoz (kis szélmalomok melyekbe bele kell fújni, vagy nagy fából készült szájak hálókkkal, melyekbe labdákat dobnak a gyerekek miközben a beszédhangokat helyesen kiejtik.).

A kerti kis ház falának játékos elemei a finnmotoros képességek, a légzés és a kiejtés fejlesztését segítik. (AB)

Érzékszervi Kert Rudka u Kunstatu-ban

Pod Hotelem Rudka 252, 679 72

Kunštát

rudka.cz/jeskyne/zahrada-smyslu-hmatova-stezka

facebook.com/jeskyne.blanickyh.rytiru.kunstat

email: jeskyneblanickyhryturu@seznam.cz

telefon: +420 739 510 772, +420 604 984 459

Ez a 2009-ben alapított kert nyitva áll a nagyközönség előtt. A kert a Kunštát PRO FUTURO cég finanszírozásával jött létre. Ez a cég sérült embereknek kínál oktatási programokat.

A cég arra törekszik, hogy javítsa a mindennapi életük minőségét, integrálja őket a társadalomba, és bátorítja őket a különböző akadályok legyőzésére.

A túra során a kertben szórakoztató és rendhagyó módon arra motiválják a látogatókat, hogy fedezzék fel a környezetüket. Minden látogatónak

lehetősége van a növényeket különböző érzékszerveivel megismerni,

megszagolni vagy megérinteni, és felismerni is megtanulják azokat. A

természet részévé válnak és megtapasztalhatják a pillanat jelentőségét félelem nélkül. Ráadásként az érdekes növények, interaktív elemek,

érezékszervi játékok és műalkotások mellett a látogatók meglátogathatják a Blaník Lovagok Barlangját és a közeli kilátótornyot is.

Az alapítók arra törekszenek, hogy kellemes környezetet teremtsenek,

ahol a látogatók akadályozottságuktól függetlenül jól érezhetik magukat.

Olyan érdekes helyekre is eljuthatnak, melyek számukra egyébként nehezen megközelíthetők.

Hozzáférhetőség:

Parkolók és szállás közel a kerthez, kérésre vezetőt biztosítanak (látássérült munkatárs és vezető, aki ismeri a jelbeszédet), Braille feliratok, tapintható térkép a kertről, akadálymentes mellékhelyiség nem áll rendelkezésre.

További tevékenységek:

Speciális rendezvények megszervezése, úgy mint faültetés látássérültekkel közösen; együttműködés a KreAt, akadályal élő művészek stúdiójával – kiállítások, workshopok (kreat.cz).

Földalatti telefon, hangzó gránit kő, hatalmas kaleidoszkóp, szenzoros ösvény.

„tapintás-puzzle” (KH) ➤

A víz meghallgatható. (EV) ➤

Žampach Arborétum

Žampach 1, 564 01

Žamberk

uspza.cz/arboretum

facebook.com/arboretumzampach

email: info@uspza.cz

telefon: +420 604 846 410

Az arborétum a Domov pod hradem Žampach (Otthon a Zampach Kastély alatt) gondozási központ része. A közel 4 hektáros gyűjtemény 600 fásszárú növényfajt, illetve változatot mutat be, köztük több, Csehországban ritkán látható fajt. A honlapján is elérhető az arborétum fásszárú növényeket és táblákat tartalmazó katalógusa, a kertben pedig egy információs táblával színesített tanösvény segíti az ismeretszerzést. Žampachban a jellemző arborétumi kollekció mellett egy-egy nemzetségre koncentráló, értékes tematikus gyűjtemények is vannak. 2018 júniusában nyílt meg az arborétumban a Szenzoros Park, mely számos tevékenységet kínál az otthon lakóinak, de nyitva áll a nagyközönség előtt is, csakúgy, mint az arborétum. A Szenzoros Park különleges elemeket és eszközöket tartalmaz, melyek az erdőjárásból kimaradó kerekesszékes emberek számára is lehetővé teszik, hogy különböző érzékszervi élményeket szerezzenek. **A képes információs táblák (a parkban) alternatív kommunikációs csatornaként szolgálnak.** A parkban a látogatók minden érzékszervükkel megtapasztalhatják a környezetüket és fejleszthetik érzékelési készségeiket.

Hozzáférhetőség:

Az arborétum egész évben ingyenesen látogatható; parkolók a bejáratnál, jól felszerelt helyi turisztikai központ; szakvezetés a speciális igényű látogatóknak is; aréna specális színpaddal; kép- és hangátíró információs táblák a Szenzoros Parkban; a táblákon található információk hangfájl formájában elérhetők a weboldalukról.

További tevékenységek:

Kastély Fesztivál, Nyári Zenei Fesztivál a Žampach Kastély alatt.

Interaktív elemek:

Harangjáték táncoló figurákkal, xilofon, érzékszervi ösvény, kis vízimalom, tapogatható edények, növényágyás aromás gyógynövényekkel.

Arborétum és Fiziográfiai Intézet Bolestraszyce-ban

Bolestraszyce 130, 37-722
Wyszatyce
bolestraszyce.com.pl
email: arboretum@poczta.onet.pl
telefon: +48 16 671 64 25

A Bolestraszyce Arborétum Lengyelország délkeleti részében található, Przemyśl-től 7 km-re. 1975-ben alapították egy történelmi nemesi udvarházhoz tartozó birtokon. A több mint 28 hektáros gyűjtemény legalább 4000 fajt, fajtát illetve változatot mutat be tematikus egységekben. 2007-ben nyílt meg az „Érzékszervek Kertje” a sajátos igényű emberek számára. Az 1 hektáros területen 6 tanösvényt alakítottak ki. Minden egyes ösvény leírása megtalálható Braille írással az információs táblákon, melyekbe tapintható térképeket is beépítettek. A vízkedvelő növények, fűszernövények, fűfélék, törpenövésű cserjék és fák nemcsak a szemünknek, hanem más érzékszerveinknek is érdekesek. Az emelt ágyások megkönnyítik a közvetlen kapcsolatot a növényekkel. A látogatók megismerkedhetnek a levelek formájával és szerkezetével vagy éppen a virágok illatával. Közvetlen a növények mellett megtalálhatók a növények leírásai Braille írással és nagy méretű betűkkel, fekete-fehéren nyomtatott táblákon.

A speciálisigényű látogatók szempontjából ez a legjobb arborétum Lengyelországban.

Hozzáférhetőség:

Az Érzékszervek Kertje az arborétum bejáratához közel található, a parkolók és mellékhelyiségek pont mellette; tapintható térképek az arborétum területén, Braille írásos és nagyméretű, fekete-fehéren nyomtatott leírások, Braille írásos kertkalauz; egyes kiválasztott növények jellemzői írott és hangzó formában is letölthetők a honlapjukról; különböző anyagból készült burkolatokkal könnyítik meg a tájékozódást a kertben; emelt ágyások; programok a speciális igényű látogatóknak.

Interaktív elemek:

Szabadon ültetett ehető növények, tapintható planetárium az arborétum fölött látható csillagállásokkal.

Emelt virágágyások az „Érzékszervek Kertjében”. (JM) ➤
Vízesés vízi- és vizenyős területek növényeivel. (JM) ➤

A tapintható planetárium az arborétum felett látható csillagállásokat mutatja. (JM)

Látássérült Gyermekek Oktatási Központja Owińska-ban

Plac Przemysława 9, 62-005
Owińska
niewidomi.edu.pl
email: biuro@niewidomi.edu.pl
telefon: +48 61 812 04 86

A Térbeli Tájékozódó Park 2012-ben nyílt meg. Egy cisztercita kolostorhoz tartozik, mely a speciális oktatási központot is fenntartja. A kert egy 3 hektáros területen terül el és legalább 280 növényfaj található itt. Két részre van osztva: egy tájképi pihenőkertre és egy helyreállított barokk kertre. A speciális oktatási központban található Lengyelország egyetlen tifológiai múzeuma valamint egy tifloakusztikus laboratórium is, ahol a diákok megismerkedhetnek a város hangjaival.

A barokk kertben nemcsak dísznövényeket találnak a látogatók, hanem gyümölcsfákat és zöldségeket is, amiknek a terméseit a gyerekek használják a főzőtanfolyamokon. Négy emelt és szimmetrikusan elhelyezett ágyás is van, különböző formájuk megkönnyíti a tájékozódást. Az ágyásokban elhelyezett vízcsapok is orientációs pontként szolgálnak, ezért a csapok kifolyói különböző állatokat formáznak. A fajtajelölő táblák Braille írással is megtalálhatók.

A rekreációs területen egy játszóteret, egy sportpályát, tűzrakó helyet, versenypályát és más attrakciókat találunk. A legtöbb eszköz hangélményt ad, például azok az eszközök, melyek vezetik a hangot, másokon az egyensúlyozást lehet gyakorolni (hinták, mászóakák, hálók, trambulinok). Van még egy nagy kerti tó kis hidakkal és vízeséssel. Az utak különböző burkolatai is a tájékozódást segítik. A területhez tartozik még egy üvegház, kis gyümölcsöskert és egy gazdaság is csirkékkel és nyulakkal.

Hozzáférhetőség:

A park nyitvatartási időben látogatható; szimmetrikus ágyások; a tájékozódást segítő, különböző burkolatú ösvények és más elemek; táblák Braille írással.

Interaktív elemek:

Tifloakusztikus laboratórium, hangérzékelést biztosító elemek, egyensúly gyakorlatok, kapcsolat állatokkal.

Az utak szimmetrikus vezetése és a különböző alakú emelt virágágyások elősegítik a jobb tájékozódást. (JM) ➤

Normál és Braille írással is ellátott fajtajelölő tábla. (JM) ➤

Bydgoszcz-i Parkerdei Szabadidő Központ és

Botanikus Kert

Gdańska 173-175, 85-674

Bydgoszcz

myslecinek.pl/content/ogrod-botaniczny

email: sekretariat@myslecinek.pl

A szabadidőközponthoz tartozó 60 hektáros, változatos terepadottságú kertet 1980-ban alapították. Fő célja az őshonos növények és növénytársulások védelme, fenntartása és bemutatása.

A látássérültek számára készült tanösvényt 1999-ben nyitották meg. A 300 méter hosszú ösvény lapos, füves terepen vezet át. A növényeket egy kanyargós ösvény mentén végigfutó korlát mellé ültették. Az ösvény 230 szisztematikusan elrendezett növényfajt mutat be. A legjelentősebbek érintéssel és szaglással is megismerhetők. Az 1 méternél magasabb növényeket a földbe ültették el, a kisebbeket viszont magasra rakott konténerekbe, hogy közelebb legyenek a látogatókhoz.

A Braille írásos fém információs táblákat 90 cm magasságban a korlátra erősítették, a fekete-fehéren nyomtatott leírásokat pedig földbe ágyazott táblákon helyezték el.

Hozzáférhetőség:

A kert egész évben ingyenesen látogatható, tanösvény a nagyközönségnek beleértve a látássérült látogatókat is, leírások Braille-ban és fekete-fehér nyomtatással, nagy parkoló az ösvény közelében, megközelíthető tömegközlekedéssel is.

További tevékenységek:

Rendszeres workshopok gyerekeknek a bydgoszcz-i Látássérült Gyermekek és Fiatalok Specális Oktatási Központjával közösen

A kontrasztos színű korlát segíti a tájékozódást a kertben. (ND) ➤

Az emelt virágágások a vezető korláthoz kapcsolódnak. (ND) ➤

Toruni Állat- és Növénykert

Bydgoska 7, 87-100

Toruń

zoo.torun.pl/pl

email: sekretariat@zoo.torun.pl; dydaktyka@zoo.torun.pl

telefon: +48 56 622 42 10

A Toruni Állat- és Növénykert a városközpontban található. A botanikus kertet 1797-ben alapították, 1965 óta állatkertként is működik. A változatos terepviszonyú kert 3,81 ha területű. A kertben dendrológiai gyűjtemény, rózsza- és sziklakert is található. Körülbelül 50 féle állatot mutatnak be itt. 2016 óta a kertben használnak hangállomásokat, melyek lehetővé teszik a látássérültek számára, hogy jobban megismerjék a kertet és élőlényeit. Az állomásokat egyes karámok közelében és a hüllő pavilonban helyezték el. A látássérült vendégek kölcsönözhetnek egy távirányítót, ami vibrációval jelzi, ha egy állomás közelébe ér a vendég. Az állatot bemutató hangfelvétel gombnyomásra indul el. Télen csak a beltéri hangállomások használhatók. A röpdében a látogatók egy tapinthatóvilágtérképen a kontinensek egy-egy jellemző madarával ismerkedhetnek meg, és meg is tudják hallgatni a madarak hangját. Az állatok leírása Braille formátumban is elérhető. Néhány fához olyan információs tábla tartozik, ami tapintható grafikákat is tartalmaz.

Hozzáférhetőség:

Hangállomások és vibrációs jeladók a felkutatásukhoz, Braille leírások

Interaktív elemek:

Hangzó információ az állatokról és madárhangok, tapintható grafikák a fontosabb fajokot bemutató táblákon.

A tapintható térkép a madárfajok eredeti élőhelyeit és hangjukat mutatja be. (JM) ➔

A tábla a kontrasztosan nyomtatott és Braille írásos feliratok mellett egyéb tapintható elemet is tartalmaz. (RL) ➔

Göteborgi Múzeum

Norra Hamngatan 12, 411 14
Gothenburg
goteborgsstadsmuseum.se/en
telefon: +46 031 368 36 00

A Göteborgi Múzeum szerepel a Svéd TD Akadálymentes Helyek Adatbázisában. A múzeum a korábbi Kelet Indiai Társaság svéd fióküzletének 1750-ben épült épületében található. Egyedülálló kiállításai bemutatják Göteborgot és annak 12 000 éves történelmét az ősidőktől napjainkig. Az egyik legérdekesebb kiállított darab az egyetlen megmaradt svéd viking hajó. Az intézmény időszaki kiállításokat is rendez. 2014–2017 között a múzeum a FunkTek projekt keretében hozzáférhetőségének javítására fókuszált. A fejlesztés kiindulási alapja az volt, hogy „a múzeum a fogyatékos, nem a látogatók”. A FunkTek célja az volt, hogy mindenkinek lehetősége legyen meglátogatni és élvezni a múzeumot. Többféle workshopot is tartottak a múzeumban a hozzáférhetőséghez kapcsolódóan, például hogyan írjunk könnyen érthető szövegeket vagy hogy mennyi helyre van szükség a kiállított tárgyak körül a kerekesszékes látogatók kényelmes közlekedéséhez.

Hozzáférhetőség:

Minden kiállítás elérhető lifttel, rámpákkal; kerekesszék kölcsönözhető a kasszánál; akadálymentes mellékhelyiség; a segítő kutyákat is szívesen látják; vannak indukciós hurkokkal vagy Braille feliratokkal ellátott termek is; reszponzív weboldal, a betűméret, a szín és a kontraszt választhatók, szín és kontraszt.

Interaktív elemek:

Ezek az elemek minden kiállításnak részei

A Göteborgi Múzeum (LE) ➤

Az Urbanum kiállítás a múzeumban (DG) ➤

Vasa Múzeum

Galärvarvsvägen 14 Djurgården
Stockholm
vasamuseet.se/en
email: info.vasa@maritima.se
telefon: +46 8 519 548 80

A Vasa Múzeum az egyik legnépszerűbb múzeum Svédországban. Az 1628-ban készült, több száz faszoborral díszített Vasa hadihajó hírnevét és egyediségét világítja meg. A hajó Stockholmban elsüllyedt, 333 év elteltével kiemelték a tenger fenekéről és kiállították egy múzeumban. A világon ez az egyetlen 17. századból fennmaradt hajó. A múzeum törekszik arra, hogy kiállításai annyira hozzáférhetőek legyenek, amennyire csak lehetséges. A látássérült vendégek számára van egy modell a Vasa hadihajóról, ami nemcsak a hajó formáját, de az apró részleteket is bemutatja. Egy filmet is vetítenek 16 nyelven, amit indukciós hurok segítségével is közvetítenek a hallássérült látogatóknak. Továbbá van egy speciális oktató terem „Mindenkinek a Fedélzetre!” névvel, ami az érzékszervek használatára ösztönöz. A látogatás alatt szerzett információnak érthetőnek, tanulhatónak és mindenkinek számára megfelelőnek kell lennie. A terem akadályozottságuktól függetlenül különböző oktatási elemeket kínál a látogatóknak. A liftet is rendhagyó módon tervezték, alakja egy bűvárharangot formáz. Ez a terem nem nyitott a nyilvánosság számára, mert csoportok és osztályok oktatására szánták.

Hozzáférhetőség:

A speciális igényű látogatóknak és kísérőiknek ingyenes a belépés; segítő kutyákat szívesen látják; parkoló a sajátos igényű embereknek közvetlenül a bejárat mellett; minden szintre el lehet jutni lifttel; kerekesszékek kölcsönözhetőek; a weboldaluk 40 nyelven olvasható, a szövegeket könnyű olvasni és jelbeszéd is elérhető; indukciós hurok a vetített filmhez; Braille leírások

Interaktív elemek:

Vasa hadihajó modell, a kikötő tapintható térképe a múzeum előtt, bűvárharang alakú lift.

A látogatók tapintással is ismerkedhetnek a Vasa hadihajóval. (HE) ↗

A múzeum kiállításában tapintható térképek is találhatóak. (HE) →

Jeli Arboretum

9841 Kám Periphery

Vas megye

jelivarazskert.hu

email: tamas@vasvar.szherdeszet.hu

teleon: +36 30 649 95 70

A 103 hektáros terület hatalmas rododendron gyűjteményéről híres. A több ezer bokor közül számtalan 100 évnél is idősebb. Az arboretumot különösen április végétől június közepéig, a rododendron virágzás ideje alatt érdemes meglátogatni, amikor a színpompás, illatos „virágfalak” között sétálva a látogató több érzékét is kényezteti a hatalmas virágtömeg. Az arboretumot folyamatosan fejlesztik egyéb gazdagon virágzó, színpompás és illatos fás szárú fajok – pl. magnólia, hortenzia és japánjuhar – gyűjteményekkel. A látásban, illetve mozgásban korlátozott látogatók részére egy 1,5 km hosszú speciális tanösvényt alakítottak ki 2014–2016-ban. Az ösvényen elhelyezett 40 db normál, fekete betűvel szedett és Braille írással is ellátott tábla olyan növényeket mutat be, melyeket a látogatók megtapogathatnak és megszagolhatnak, illetve megismertetik a kert történetét. A speciális igényű látogatók ingyenesen bérelhetnek audio-guide készüléket is. A pihenést akadálymentesen megközelíthető esővédő házak és padok segítik.

Hozzáférhetőség:

Fogyatékosággal élő emberek ingyenesen látogathatják, akadálymentes burkolattal ellátott ösvény, Braille információs rendszer, audio-guide biztosított, mozgássérült emberek által is használható esővédők és padok

Április végétől június elejéig az arboretum
telis-tele van rhododendron virággal. (SZHE) ➤

A látogatók egy kerekesszékesek által is járható, akadálymentes
ösvényen sétálhatnak és audio guide-ot használhatnak. (UT) ➤

Szentendrei Szabadtéri Múzeum

Sztaravodai út 75
2000 Szentendre
skanzen.hu
telefon: +36 26 502 537

A Szentendrei Skanzen ugyan nem egy kert, de egy 60 hektáros természeti környezet, amely a Duna-Ipoly Nemzeti Park része. A látogatók a hagyományos magyar népi kultúrát ismerhetik meg, a kiállítások mellett gazdag programokon és foglalkozásokon, amik speciális igényű látogatóknak is elérhetők. Tematikájukban érintik az erdő, mező, szántó, szőlő, kaszáló, történeti kiskertek világát is. Bemutatják, hogyan igyekeztek ősünk harmonikusan együtt élni a természettel, miközben alakították is az őket körülvevő természeti környezetet. Múzeumpedagógiai módszertani központként is működik.

A hagyományos házak jellemzően nem akadálymentesíthetők, a látogatóközpont és az utak viszont járhatók kerekesszékekkel is. Az egyes tájegységek bejáratánál tapintható kerámia makettmutatja be az épületek elrendezését a látássérültek részére. Vannak tapintható mini tárlatok és Braille írásos információs táblák is.

Hozzáférhetőség:

hozzáférhető látogatói útvonal, foglalkozások és szakvezetések speciális igényű látogatóknak, kiállítások tapintható térképei, Braille feliratok

Egyéb tevékenységek:

speciális programok demenciával élő időskorúak számára; integrált tábor, ahol ép és sérült fiatalok együtt tevékenykednek; tanárok és múzeumpedagógusok részére továbbképzés speciális igényű látogatók múzeumpedagógiája és múzeumok akadálymentesítése témakörökben.

Innovatív elemek:

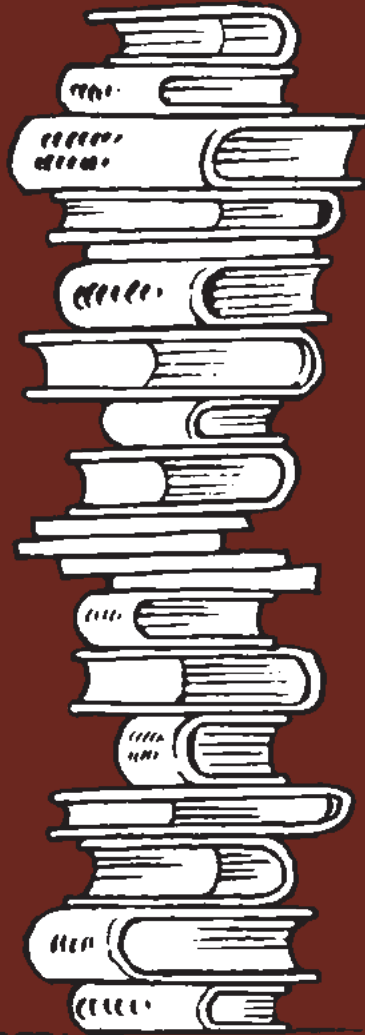
tapintható mini tárlatok, speciális oktatási programok széles választéka

A Skanzen sokféle programot kínál
a fogyatékossággal élő gyermekeknek. (KHFI)

OLVASNIVALÓK

- Havlůjová, H., Hudec, P., Jordánová, K., & Indrová, M. (2015). *Památky nás baví 5 – Objevujeme kulturní dědictví bez bariér. Metodika tvorby, realizace a hodnocení kvality edukačních programů v oblasti péče o kulturní dědictví pro účastníky se speciálními vzdělávacími potřebami.* Praha.
- Hetová, L. (2017). *Škola muzejní pedagogiky 3 – Specifika a metody práce s osobami se speciálními vzdělávacími potřebami.* Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Koutská, M. (2014). *Neslyšící návštěvník v muzeu či galerii. Metodický materiál.* Brno: Moravské zemské muzeum Brno.
- Krhutová, L. (2013). *Sociální práce a lidé se zdravotním postižením.* Ostrava: Ostravská univerzita.
- Mertová, S. (2015). *Návštěvníci s mentálním postižením v muzeu. Metodický materiál.* Brno: Moravské zemské muzeum Brno.
- Skálová, T. (2017). *Komunikace s osobami se sluchovým postižením.* Praha: DINASYS, s.r.o.
- Šumníková, T. (2019). *Možnosti prostorové orientace a samostatného pohybu osob se zrakovým postižením.* Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta.

- Ekarv, M., Olofsson, E., & Ed, B. (1991). *Smaka på orden: om texter i utställningar.* Stockholm: Carlsson i samarbete med Riksutställningar.
- Ekvall, H. (2012). *Friskare, gladare och smartare med utomhuspedagogik?* Göteborg: Göteborgs botaniska trädgård.
- Göteborgs stadsmuseum & Utopia (2017). *Bara gör! Så skapar du ett tillgängligare museum.* Göteborg: Göteborgs stadsmuseum och Utopia.
- Hagberg, I.-L. Desbois (Eds). (2010). *Alla ombord! Det salutogena museet – en filosofi för tillgänglighet.* Stockholm: Statens maritima museer.
- Larsson, E.-L. (Ed.) (2010). *Gröna Rehab Göteborgs botaniska trädgård.* Göteborg: Göteborgs botaniska trädgård.
- Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet & Handisam (2013). *Tillgängliga natur- och kulturområden. En handbok för planering och genomförande av tillgänglighetsåtgärder i skyddade utomhusmiljöer. (Rapport 6562).* Stockholm: Naturvårdsverket.
- Norling, I. (2001). *Naturens och trädgårdens betydelse för hälsa och livskvalitet.* Göteborg: Göteborgs botaniska trädgård.
- Norling, I. & E.-L. Larsson (2004). *Ett gott och friskare liv som äldre – för en aktiv livsstil i natur och trädgård.* Göteborg: Göteborgs botaniska trädgård.
- Pfeifer, E. (Ed.) (2018). *Natur in Psychotherapie und Künstlerischer Therapie. Theoretische, methodische und praktische Grundlagen.* Psychosozial-Verlag.

Sahlin, E. (2014). *To Stress the Importance of Nature: Nature-Based Therapy for the Rehabilitation and Prevention of Stress-Related Disorders*. (Doctoral Thesis, Swedish University of Agricultural Sciences, SLU, Alnarp, Sweden No 2014:98) Acta Universitatis Agriculturae Sueciae.

Sahlin, E. & E.-L. Larsson (2016). *Människa och naturen. Några teorier om naturens påverkan på vår hälsa och livskvalitet*. Göteborg: Göteborgs botaniska trädgård, Gröna Rehab.

Serrell, B. (2015). *Exhibit Labels: An Interpretive Approach*. Rowman & Littlefield.

Specialpedagogiska skolmyndigheten. (2016). *Värderingsverktyg för tillgänglig utbildning.Handledning*. Härnösand: Specialpedagogiska skolmyndigheten.

Stoneham, J. & P. Thoday (1994). *Landscape Design for Elderly and Disabled People*. Woodbridge, Suffolk, UK: Garden Art Press.

Stoneham, J. & Price, R. (2001). *Making Connections: a guide to accessible greenspace*. St Austell: Sensory Trust.

Västra Götalandsregionen. (2018). *Tillgängliga och användbara miljöer. Riktlinjer och standarder för fysisk tillgänglighet*. (Diarienummer: FAST 2017-00926. Version 3.1.). Västra Götalandsregionen.

Dąbski M., Dudkiewicz M. (2010). *Przystosowanie ogrodu dla niewidomego użytkownika na przykładzie ogrodów sensorycznych w Bolestraszcach, Bucharzewie i Powsinie. Adapting the Garden to the example of user blind sensory garden in Bolestraszyce, Bucharzewo and Powsin*. Teka Kom. Arch. Urb. Stud. Krajobr. OL PAN, 7-17.

Gontarz, J., Rokita, A., Szoszkiewicz, A. (2013). *VI edycja konkursu „Polska Pięknieje – 7 Cudów Funduszy Europejskich”*. "Poland Even More Beautiful – 7 Miracles of EU Funds" – 6th edition. Warszawa: Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, 104-111.

Łatkowska M.J., Miernik M. (2012). *Ogrody terapeutyczne – miejsca biernej i czynnej „zielonej terapii”*. *Therapeutic gardens – places of passive and active “green therapy”*. Czasopismo techniczne 30, Architektura 8-A, 245-251.

Tota, P. (2016). *The Latest Tendencies in Designing Recreational Spaces – Contemporary Multisensory Gardens, Parks, and Playgrounds*. *Modern Environmental Science and Engineering*, 2(07), 490-500.
[https://doi.org/10.15341/mese\(2333-2581\)/07.02.2016/008](https://doi.org/10.15341/mese(2333-2581)/07.02.2016/008)

Trojanowska, M. (2014). *Sensory gardens inclusively designed for visually impaired users*. PhD Interdisciplinary Journal.

Woźna A, Lauda A. (2011). *Analiza oczekiwań osób z dysfunkcją wzroku wobec cech i funkcji ogrodów. The Analysis of Expectations of Features and Functions of Gardens Represented by People with Visual Dysfunction*. *Architektura Krajobrazu* 1, 69-73.

Woźna A, Lauda A. (2012). *Analiza oczekiwań osób z dysfunkcją wzroku w świetle ich oczekiwań. Gardens for People with Visual Dysfunction in Comparison with their Expectations*. *Architektura Krajobrazu* 4, 65-71.

„Érted?! – Értem!?” – Hogyan fogadjuk fogyatékos embertársainkat múzeumba? 2009. Obtained from <http://mokk.skanzen.hu/erted-ertem-hogyan-fogadjuk-fogyatekos-embertarsainkat-muzeumainkban1.html>

Dabi-Farkas, R. (Ed.). 2018. Esélyt a múzeummal. Hátrányos helyzetűek felzárkóztatása múzeumpedagógia eszközeivel. Múzeumi irántű 16., Szentendre.

Miskolci Autista Alapítvány. (2018). *Alternatív terápiás lehetőségek – Módszertani kézikönyv I.*

TOVÁBBI INSPIRÁLÓ OLDALAK

Symwriter – egyszerű, szimbólum-írást segítő program
alternativnikomunikace.cz/clanek-symwriter-popis-programu-29-185

A világ felfedezése az érzékszervekkel, meditatív és játékos elemek
becovskabotanicka.cz/index.php/ct-menu-item-17/ct-menu-item-21
nczk.cz/zdravotne-znevychodneni.html

lipka.cz
nadace-promeny.cz
terezanet.cz
vikendotevrenychzahrad.cz
chaloupky.cz
jus.cz

architekturakrajobrazu.up.wroc.pl/2011/20-2011/68-1-2011
architekturakrajobrazu.up.wroc.pl/2012/21-2012/76-4-2012

Roots 3:1 – Access for all: Problems and Solutions

Beyond the garden path – an introduction to access and inclusion for people of all abilities

Marcus Ormerod and Jane McCleave, University of Salford, UK

bgci.org/files/Worldwide/Education/communitiesIN/Growing%20a%20social%20role_%200A%20manual%20for%20Gardens-1.pdf

botanikos-sodai.lt/en/10-tajame-bgci-kongrese-demesys-gamtai-mieste

bgci.org/education/1630/

sensorytrust.org.uk

accesscode.info

cae.org.uk

drc-gb.org

inclusive-design.it

openspace.eca.ac.uk

rnid.org.uk

thrive.org.uk

Lucie Martišková rajza

Botanikus Kert: Gyere be! Speciális igényű látogatók a botanikus kertekben – Módszertan

Szerzők:

Prágai Botanikus Kert, Cseh Köztársaság

Amálie Balaščíková, Tomáš Kebert, Klára Lorencová, Eva Novozámská, Lenka Prokopová,
Jarmila Skružná, Iva Vilhumová

Göteborgi Botanikus Kert, Svédország

Kennert Danielsson, Helen Ekvall, Eva-Lena Larsson, Karen Otto

Adam Mickiewicz Egyetem Botanikus Kertje, Poznań, Lengyelország

Alicja Kolasińska, Roksana Lubkowska, Joanna Markiewicz

Magyar Arborétumok és Botanikus Kertek Szövetsége

Béltekiné Gál Anikó, Radvánszky Antal, Szendi Zsuzsa, Zsigmond Vince

A fordítás alapja: *BOTANICAL GARDEN: COME IN! Visitors with Special Needs in Botanical Gardens – Methodology*; Prague Botanical Garden, 2019; ISBN 978-80-88312-02-4

Szerkesztő: Jarmila Skružná

Szakmai lektor: Pavlína Šumníková

Korrektor, konzultáns: Daniela Pařízková

Grafika, tördelés: Vladimír Veselý

Illusztrációk: Vladimír Veselý, Lucie Martišková – 4, 57

Fényképek szerzői:

AB	Amálie Balaščíková – 14, 17, 30, 38, 50, 59, 63, 84
AIV	Iva Vilhumová saját archívuma – 19, 20
DG	Daniel Gillbert – 77
ES	Ellinor Smederöd – 25
ETIKK	Egyetemes Tervezés Információs és Kutató Központ – 21, 44
EV	Eva Vítová – 40, 65
HE	Helen Ekvall – 79, 79
JM	Joanna Markiewicz – 67, 67, 67, 71, 71
JŠ	Jarmila Skružná – 18, 26
JŠ	Jaroslav Škopec – 10
KH	Klára Hrdá – 65
KHFI	Kustánné Hegyi Füstös Ilona – 83
KL	Klára Lorencová – 10, 13, 27, 28, 50, 51, 53, 58, 59
LE	Lucia Escarate – 77
LM	Lenka Mitrenga – 60
LP	Lenka Prokopová – 24
MAA	Miskolci Autista Alapítvány – 43
MH	Mats Havström – 2
ND	Natalia Drozdowska – 73, 73
UT	Unger Tamás – 81
PBG	Prágai Botanikus Kert archívuma – 36, 47, 48, 49, 51, 52, 53, 54
PF	Pavel Florian – 45, 46, 51, 56, 58
PH	Petr Hanzelka – 6, 32
RL	Roksana Lubkowska – 75
SZHE	Szombathelyi Erdészeti Zrt. archívuma – 81
TK	Tomáš Kebert – 50, 54, 56
ZP	Zbyšek Podrázský – 61
ŽA	Žampach Arboretum archive – 67

A magyar kiadást készítették:

Fordították: Birinyi Róbert, Szendi Zsuzsa

Lektorálta: Béltekiné Gál Anikó

Tördelés: Hangodi Titanilla

Kiadja a Magyar Arborétumok és Botanikus Kertek Szövetsége, Budapest, 2019

ISBN 978-615-00-6202-0

COME IN

VSTUPE • KOM IN • WEJDŹ • GYERE BE

